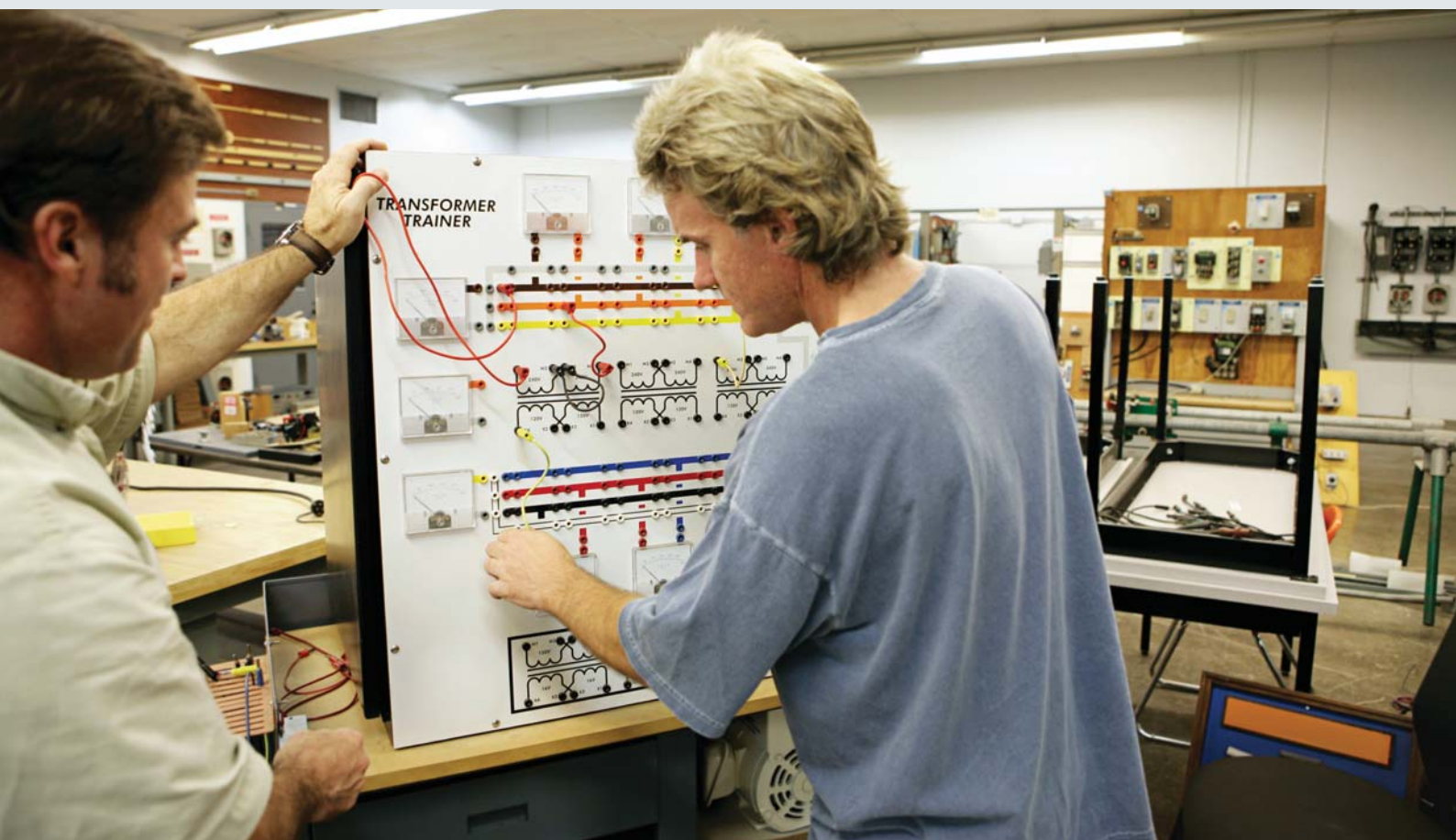

Lietuvos profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos modelis

UGDymo
PLĖTOTĖS
CENTRAS

UGDymo PLĖTOTĖS CENTRAS

PROFESIJOS MOKYTOJŲ IR DĖSTYTOJŲ TECHNOLOGINIŲ KOMPETENCIJŲ
TOBULINIMO SISTEMOS SUKŪRIMAS IR ĮDIEGIMAS
(SFMIS NR.VP1-2.2-ŠMM-02-V-02-001)

Profesijos mokytojų ir dėstytojų
technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos modelis
sukurtas įgyvendinant projektą
„Profesijos mokytojų ir dėstytojų
technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos
sukūrimas ir įdiegimas“ (SFMIS Nr.VP1-2.2-ŠMM-02-V-02-001).

Projektą vykdo Ugdymo plėtotės centras
Projekto vadovė Edita Juodienė

Projekto turinio mokslinis vadovas dr. Sigitas Žilionis

Autoriai:

Marius Ablačinskas, dr. Daiva Andriušaitienė, Giedrius Bagušinskas
Sigitas Besagirskas, Mindaugas Černius, dr. Odeta Gurskienė, Edita Juodienė, Silva Lengvinienė
Vaidotas Levickis, Dalia Lukošienė, Jeronimas Mikiparavičius, dr. Alvyda Pacevičiūtė
Rita Pečiukaitytė, Elena Pelakauskienė, dr. Vytautas Šileikis
dr. Gintautė Žibėnienė, dr. Sigitas Žilionis

Redaktorė Gražina Navalinskienė

Turinys

Išvadas	5
I. Modelio kūrimo šaltiniai	7
1.1. Lietuvos patirties organizuojant ir vykdant mokytojų kvalifikacijos tobulinimą analizė	7
1.1.1. Analizės tikslai ir uždaviniai	7
1.1.2. Teisės aktų, reglamentuojančių mokytojų kvalifikacijos tobulinimą Lietuvoje, apžvalga	7
1.1.3. Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemos dalyviai ir jų funkcijos	9
1.1.4. Mokyklų geroji patirtis	12
1.1.5. Profesijos mokytojų kvalifikacijų būklė	15
1.1.6. Dėstytojų kvalifikacijų būklė	16
1.1.7. Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemos pagrindinių privalumų, trūkumų, galimybių ir grėsmių suvestinė	17
1.1.8. Lietuvos patirties organizuojant ir vykdant mokytojų kvalifikacijos tobulinimą analizės išvados	18
1.1.9. Rekomendacijos	19
1.2. Tarptautinės patirties organizuojant ir vykdant mokytojų kvalifikacijos tobulinimą analizė	19
1.2.1. ES bendroji mokytojų kvalifikacijos tobulinimo srities politika	19
1.2.2. Metodologiniai analizės aspektai	20
1.2.3. Pagrindinių analizės rezultatų suvestinė	20
1.2.4. Tarptautinės patirties organizuojant ir vykdant mokytojų kvalifikacijos tobulinimą analizės išvados	25
1.2.5. Rekomendacijos	25
II. Sistemos samprata	26
2.1. Sistemos apibrėžtis	26
2.2. Sistemos tikslai	28
2.3. Sistemos uždaviniai	28
2.4. Sistemos veikimo principai	28
2.4.1. Atžvalgos į šalies ūkio sektorių poreikius principas	28
2.4.2. Atžvalgos į individualius mokytojų poreikius principas	29
2.4.3. Socialinės partnerystės principas	29
2.4.4. Adekvataus finansavimo principas	29
III. Sistemos dalyviai, jų funkcijos	30
IV. Mokytojų kompetencijų tobulinimo planavimas	33
4.1. Mokytojų kompetencijų tobulinimo prioritetinių sričių nustatymas	33
4.2. Kompetencijų tobulinimo planavimas mokytojo lygmeniu	35
4.3. Kompetencijų tobulinimo planavimas mokyklos lygmeniu	35
4.4. Kompetencijų tobulinimo planavimas šalies lygmeniu	35

V. Mokytojų kompetencijų tobulinimo organizavimas ir vykdymas	37
5.1. Mokymo programų rengimo sutarčių sudarymas	37
5.2. Mokymo programų rengimas ir įteisinimas	39
5.3. Mokymo vykdymas	39
5.3.1. Pasirengimas mokymo programų vykdymui	39
5.3.2. Mokytojų mokymo sutarčių sudarymas ir vykdymas	40
VI. Mokytojų informavimas	41
6.1. Mokymo programų registravimas Kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registre	41
6.2. Internetinė informacinė svetainė	41
6.2.1. Mokymo programų modulio funkcijos	41
6.2.2. Mokytojų duomenų modulio funkcijos	42
6.2.3. Mokymo medžiagos modulio funkcijos	42
6.2.4. Internetinės informacinės svetainės administravimas	42
VII. Mokytojų kompetencijų tobulinimo kokybės užtikrinimas	43
7.1. Mokymo programų kokybės vertinimas	43
7.2. Mokymo vykdytojų pasirengimo vykdyti mokymą vertinimas	43
7.3. Mokymo kokybės priežiūra	44
7.4. Mokytojų mokymo rezultatų vertinimas	44
7.5. Mokytojų kompetencijų stebėsena	44
VIII. Sistemos valdymas ir administravimas	45
8.1. Sistemos administracinė struktūra	45
8.2. Žmonių ištekliai	45
8.3. Teisinis reguliavimas	46
8.4. Finansavimas	46
8.5. Mokytojų motyvavimas	46
Informacijos šaltiniai	48

Išvadas

Sparti technologijų kaita kelia vis naujus iššūkius profesijos mokytojams ir dėstytojams. Nepakankamos parengtų absolventų technologinės kompetencijos gali sukelti darbo rinkos problemas, tapti ūkio plėtros stabdžiu. Šių problemų aktualumą patvirtina ir šalies darbdavių nuomonė: oficialiuose susitikimuose, žiniasklaidoje nuolat pabrėžiama, kad profesinių mokyklų ir kolegijų absolventų profesinis parengimas yra nepakankamas darbo užduotims įmonėse atlikti. Įmonėse atliktų apklausų rezultatai rodo, kad reikalingas ilgas (iki pusės metų) absolventų, priimtų dirbti įmonėje, adaptacijos periodas ir papildomas mokymas.

Darbo rinkos poreikiai ir problemos formuoja pagrindinius profesinio rengimo sistemos uždavinius: atžvalgą į nuolat kintančius darbo rinkos poreikius, mokymo kokybės gerinimą, profesinio rengimo sąnaudų mažinimą. Šių uždavinių įgyvendinimą lemia profesijos mokytojų ir dėstytojų kvalifikacija.

Absolventų pasirengimas atlikti darbo užduotis įmonėse priklauso nuo juos mokančių mokytojų ir dėstytojų turimų technologinių kompetencijų ir žinių apie darbo organizavimo įmonėse ypatybes. Tačiau tyrimas parodė, kad dalies šiuo metu profesinio rengimo sistemoje dirbančių profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinės kompetencijos ir žinios apie įmonių poreikius yra tobulintinos. Siektina, kad mokytojai, rengiantys specialistus, gebėtų patys vykdyti technologinius procesus, o jų technologinės kompetencijos būtų platesnės ir gilesnės negu tai numatyta profesinio mokymo ar koleginių studijų programose.

Šiuo metu veikianti profesijos mokytojų ir dėstytojų kvalifikacijos tobulinimo sistema labiau orientuota į bendrųjų ir pedagoginių kompetencijų tobulinimą. Mokytojai ir dėstytojai savo kompetencijas dažniausiai tobulina auditorijose, klausydamiesi paskaitų; stažuotčių įmonėse mažai beorganizuojama. Todėl būtina praplėsti profesijos mokytojų ir dėstytojų kvalifikacijos tobulinimo sampratą ir, naudojantis turima Lietuvos ir tarptautine patirtimi, sukurti iš esmės naują technologinių kompetencijų tobulinimo sistemą, kurios pagrindinis tikslas būtų sudaryti sąlygas profesijos mokytojams ir dėstytojams įgyti naujų ir tobulinti turimas technologines kompetencijas. Šis tikslas ir uždaviniai jam pasiekti yra išskirti švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gruodžio 3 d. įsakymu Nr. ISAK-2333 patvirtintoje Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtros programoje.

Į šių uždavinių sprendimą ir yra orientuotas toliau aprašomas „Profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos modelis“, sukurtas Ugdymo plėtotės centrui įgyvendinant projektą „Profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas“ (SFMIS Nr.VP1-2.2-ŠMM-02-V-02-001). Pateikiamas Profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos sandarą, tikslus, uždavinius, veikimo principus, sistemoje vykstančius procesus, jų dalyvius ir funkcijas aprašas.

Pirmame modelio aprašo skirsnyje pateikiami Lietuvos ir tarptautinės patirties, organizuojant ir vykdant mokytojų kvalifikacijos tobulinimą, pagrindiniai analizės rezultatai, išvados ir rekomendacijos, naudojamos kaip Profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos modelio kūrimo šaltiniai.

Antrame skirsnyje pateikiama sukurto sistemos samprata, suformuota atsižvelgiant į jos tikslus, uždavinius ir šiems uždaviniams įgyvendinti reikalingus procesus: mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo planavimą, organizavimą, vykdymą, kokybės užtikrinimą ir informavimą.

Trečias skirsnis yra skirtas sistemos procesuose dalyvaujančių institucijų ir jų funkcijų aprašui.

Ketvirtame, penktame, šeštame ir septintame skirsniuose kiekvienas sistemos procesas apibūdinamas detalai, pateikiami šių procesų tikslai, uždaviniai ir turinys.

Aštuntame skirsnyje aptariamas sistemos valdymas ir administravimas, jos funkcionavimui reikalingi žmonių ištekliai ir lėšos.

Pagrindinės sąvokos, vartojamos modelio apraše

Profesijos mokytojo/dėstytojo technologinė kompetencija – profesijos mokytojo/dėstytojo gebėjimas vykdyti tam tikrą technologinį procesą. Technologinė kompetencija apima žinias apie technologinį procesą, gebėjimą atlikti technologines operacijas, mokėjimą dirbti su įvairiomis medžiagomis ir technologine įranga.

Profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimas – profesijos mokytojų ir dėstytojų mokymas, siekiant išplėsti ir pagilinti jų turimas technologines kompetencijas.

Profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistema – profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo planavimo, organizavimo, vykdymo, informavimo ir kokybės užtikrinimo procesų, šiuose procesuose dalyvaujančių institucijų ir jų tarpusavio ryšių visuma.

Profesijos mokytojų/dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo programa – profesijos mokytojų/dėstytojų mokymo, siekiant išplėsti ir pagilinti jų turimas technologines kompetencijas, turinio, išteklių ir proceso aprašas.

Santrumpos, vartojamos modelio apraše

Švietimo ir mokslo ministerija – **ŠMM**;

Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras – **KPMPC**;

Ugdymo plėtotės centras – **UPC**;

Švietimo informacinių technologijų centras – **ŠITC**;

profesinio mokymo įstaigos ir kolegijos – **mokyklos**;

profesijos mokytojai ir dėstytojai – **mokytojai**;

technologinės kompetencijos – **kompetencijos**;

profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo programos – **mokymo programos**;

profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistema – **sistema**;

profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos modelis – **modelis**.

I.

Modelio kūrimo šaltiniai

Modelio kūrimo šaltiniai yra Lietuvos ir tarptautinė patirtis organizuojant ir vykdant mokytojų kvalifikacijos tobulinimą. Šiame skirsnyje pateikiami šios patirties analizės rezultatai, išvados ir rekomendacijos.

1.1. Lietuvos patirties organizuojant ir vykdant mokytojų kvalifikacijos tobulinimą analizė

1.1.1. Analizės tikslas ir uždaviniai

Analizės tikslas – nustatyti šiuo metu Lietuvoje veikiančios mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemos procesus, dalyvius, jų funkcijas, įvertinti sistemos privalumus, trūkumus, grėsmes bei galimybes, pateikti rekomendacijas kuriamam modeliui.

Uždaviniai:

- ▶ atlikti mokytojų kvalifikacijos tobulinimą reglamentuojančios teisinės bazės analizę;
- ▶ identifikuoti už mokytojų kvalifikacijos tobulinimo planavimą ir organizavimą atsakingas institucijas ir jų funkcijas;
- ▶ nustatyti esamą mokytojų kvalifikaciją ir jos tobulinimo būklę, išnagrinėti mokyklų gerąją patirtį;
- ▶ nustatyti esamus mokytojų kvalifikacijos tobulinimo planavimo ir organizavimo privalumus, trūkumus, grėsmes bei galimybes;
- ▶ suformuluoti išvadas ir pateikti rekomendacijas.

1.1.2. Teisės aktų, reglamentuojančių mokytojų kvalifikacijos tobulinimą Lietuvoje, apžvalga

1.1.2.1. Teisės aktai, reglamentuojantys profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimą

Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimą (žiūr. skirsnį „Informacijos šaltiniai“) yra:

- ▶ Švietimo įstatymas;
- ▶ Profesinio mokymo įstatymas;
- ▶ Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai;
- ▶ Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas;
- ▶ Kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašas.

Švietimo įstatymas

Švietimo įstatymas nustato reikalavimus asmenims, pretenduojantiems dirbti profesijos mokytojais, ir ŠMM įgaliojimus pedagogų (taip pat ir profesijos mokytojų) kvalifikacijos tobulinimo ir atestacijos srityje.

Dirbti profesijos mokytoju turi teisę:

- ▶ pedagogas. Kvalifikacijų, priskiriamų pedagogo kvalifikacijai, aprašą tvirtina švietimo ir mokslo ministras. Atvejus, kada asmenys laikomi turinčiais pedagogo kvalifikaciją, taip pat nustato švietimo ir mokslo ministras;

- ▶ asmuo, įgijęs aukštąjį (aukštesnįjį, įgytą iki 2009 metų, ar specialųjį vidurinį, įgytą iki 1995 metų) išsilavinimą;
- ▶ asmuo, baigęs profesinio mokymo programą, įgijęs vidurinį išsilavinimą ir kvalifikaciją, turintis 3 metų atitinkamos srities darbo stažą.

Visi nurodyti asmenys privalo turėti švietimo ir mokslo ministro nustatytą kvalifikaciją. Ši nuostata švietimo ir mokslo ministrui suteikia teisę nustatyti reikalavimus profesijos mokytojų kvalifikacijai. Kadangi pagal Profesinio mokymo įstatymo nuostatas kvalifikacija yra grindžiama kompetencijomis, švietimo ir mokslo ministro nustatyti reikalavimai gali apimti ir profesijos mokytojų technologines kompetencijas.

Švietimo įstatymas taip pat nustato ŠMM įgaliojimus pedagogų (taip pat ir profesijos mokytojų) kvalifikacijos tobulinimo ir atestacijos srityje:

- ▶ organizuoti mokyklų, kuriose teisės aktų nustatyta tvarka įgyvendina valstybės kaip savininkės ar dalininkės teises ir pareigas, mokytojų atestaciją;
- ▶ tvirtinti valstybinių (išskyrus aukštąsias mokyklas) ir savivaldybių mokyklų mokytojų kvalifikacijos tobulinimo ir atestacijos nuostatus.

Profesinio mokymo įstatymas

Profesinio mokymo įstatymas išplečia ŠMM įgaliojimus profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo srityje:

- ▶ koordinuoti profesinio mokymo įstaigų, kuriose teisės aktų nustatyta tvarka įgyvendina valstybės kaip savininkės ar dalininkės teises ir pareigas, profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimą;
- ▶ steigti ir tvarkyti Kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registrą.

Profesinio mokymo įstatymas taip pat nustato, kad profesijos mokytojai arba kandidatai į profesijos mokytojus turi atitikti profesinio mokymo programose nustatytus reikalavimus. Vadovaujantis šia Profesinio mokymo įstatymo nuostata į reikalavimus profesinio mokymo programoms gali būti įtrauktos ir profesijos mokytojų technologinės kompetencijos.

Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai

Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai yra pagrindinis teisės aktas, į kurį gali būti įtrauktos visos profesijos mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos funkcionavimui reikalingos nuostatos. Šiuo metu galiojantys Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai nurodo profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo tikslus, uždavinius, nustato kvalifikacijos tobulinimo sistemos dalyvius ir jų funkcijas, bendruosius reikalavimus kvalifikacijos tobulinimo programoms ir jų vykdymui. Nuostatuose pabrėžiama, kad „... kvalifikacijos tobulinimą organizuoja ir vykdo Švietimo ir mokslo ministerija, Mokytojų kompetencijos centras, Pedagogų profesinės raidos centras ir kitos Švietimo ir mokslo ministerijai pavaldžios institucijos, apskričių viršininkų ir savivaldybių administracijos, kvalifikacijos tobulinimo institucijos (švietimo centrai, tęstinių studijų institutai ir kt.) ir laisvieji mokytojai, turintys teisę organizuoti ir vykdyti kvalifikacijos tobulinimo programas“. Tačiau Mokytojų kompetencijos centras ir Pedagogų profesinės raidos centras yra reorganizuoti į Ugdymo plėtotės centrą. Po pertvarkos tik dalis šių institucijų funkcijų perkelta į Ugdymo plėtotės centro nuostatus (žiūr. UPC funkcijos). Todėl būtina atnaujinti Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatus ir išbraukti šiuo metu neegzistuojančių institucijų pavadinimus ir jų funkcijas.

Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai nurodo reikalavimus kvalifikacijos tobulinimo programoms. Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programos yra skirtos profesinėms, bendrakultūrinėms, bendrosioms ir specialiosioms kompetencijoms įgyti ir plėtoti. Kvalifikacijos tobulinimo programos apraše turi būti nurodoma programos trukmė, paskirtis, įgyjamų kompetencijų sąrašas, mokymosi/studijų turinys ir planas (paskaitos ir pratybos, jų chronologinė tvarka ir trukmė), mokymui reikalingi materialieji ir metodiniai ištekliai, reikalavimai lektorių kvalifikacijai ir praktinio darbo patirčiai, įgytų kompetencijų vertinimo užduotys, jų atlikimo vertinimo kriterijai.

Kvalifikacijos tobulinimo programos gali būti sudarytos iš modulių. Modulis yra skirtas vienai ar kelioms kompetencijoms įgyti. Kiekvienas kompetencijos įgijimo modulis turi turėti aprašą, kuriame nurodoma įgyjama kompetencija, modulio trukmė, moduliui skirti mokymosi kreditai, modulio turinys ir vykdymo planas (paskaitos ir pratybos, reikalingos kompetencijai įgyti; paskaitų ir pratybų chronologinė tvarka ir trukmė), kompetencijos vertinimo užduotys, jų atlikimo vertinimo kriterijai.

Tačiau programos, skirtos mokytojų technologinėms kompetencijoms tobulinti, Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose nenumatytos. Nuostatuose pateikta kvalifikacijos tobulinimo programos aprašo tipinė forma nepakankamai pritaikyta mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimo programoms.

Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas

Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas reglamentuoja mokytojo profesinės veiklos pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio, atitinkamas specialiojo ugdymo, profesinio mokymo, neformaliojo vaikų švietimo programas kompetencijų grupes, kompetencijas, gebėjimus. Apraše numatytos šios mokytojo kompetencijų grupės: bendrakultūrinės, profesinės, bendrosios, specialios. Deja, profesijos mokytojų technologinės kompetencijos į šias grupes nepatenka.

Kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašas

Kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašas nustato kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo procedūrą. Tvarkos apraše nurodyta, kad teikiamos akredituoti programos turi atitikti ŠMM nustatytus prioritetus. Teikiant akredituoti profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programas papildomai turi būti pateiktas atitinkamos ūkio šakos ekspertų grupės pritarimas įgyjamoms *dalykinės srities kompetencijoms*. Šiuo metu ūkio šakų ekspertų grupių veikla yra nutraukta. Tačiau pagal Kvalifikacijų tvarkymo institucijos centrinio ir sektorialių profesinių komitetų uždavinių, funkcijų, komitetų sudarymo ir finansavimo tvarkos aprašą (žiūr. skirsnį „Informacijos šaltiniai“) panašias funkcijas vykdo sektorialiai profesiniai komitetai.

Mokytojų atestacijos nuostatai

Mokytojų atestacijos nuostatai apibrėžia:

- mokytojų kvalifikacines kategorijas ir jų suteikimo tvarką;
- mokytojo, siekiančio atitinkamos kvalifikacinės kategorijos, veiklos vertinimo metodus, sritis ir kriterijus.

Tačiau suteikiant profesijos mokytojui kvalifikacinę kategoriją vertinti jo technologines kompetencijas šiuose nuostatuose nenumatyta.

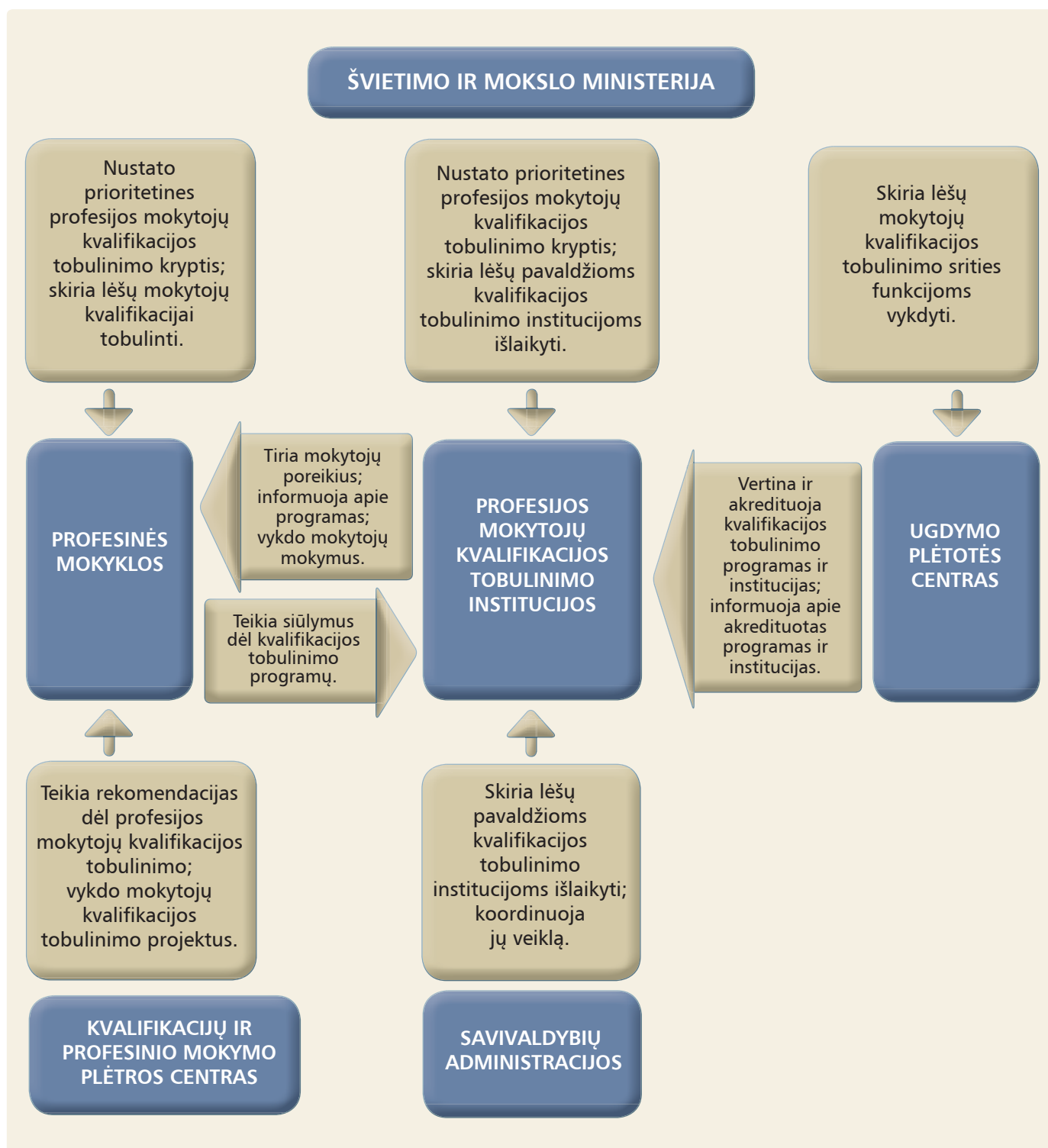
1.1.2.2. Teisės aktai, reglamentuojantys kolegijų dėstytojų kvalifikacijos tobulinimą

Kolegijų dėstytojų kvalifikacijos tobulinimą reglamentuoja Mokslo ir studijų įstatymas (žiūr. skirsnį „Informacijos šaltiniai“).

Mokslo ir studijų įstatymas nustato, kad daugiau kaip pusė kolegijos dėstytojų turi turėti ne mažesnę kaip 3 metų dėstomo dalyko srities praktinio darbo patirtį. Kolegijos dėstytojų kvalifikacinius reikalavimus nustato jos Akademinė taryba. Dėstytojai kvalifikaciją tobulina kolegijos nustatyta tvarka.

1.1.3. Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemos dalyviai ir jų funkcijos

Sistemos funkcionavimo schema pateikta 1 – amė paveikslėlyje. Ši schema parengta (ir institucijų funkcijos aprašytos) apibendrinus visų profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas ir jas įgyvendinančių institucijų nuostatuose įvardytas funkcijas.

1 – as pav. Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemos funkcionavimo schema

ŠMM funkcijos

ŠMM vykdo šias funkcijas:

- nustato prioritetines profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo kryptis;
- numato ir skiria lėšų pavaldžioms kvalifikacijos tobulinimo institucijoms išlaikyti;
- inicijuoja valstybinių kvalifikacijos tobulinimo programų vykdymą ir tam skiria tikslinių lėšų;
- skiria lėšų mokykloms profesijos mokytojų kvalifikacijai tobulinti.

Vykdam pirmąją funkciją švietimo ir mokslo ministro įsakymu (žiūr. skirsnį „Informacijos šaltiniai“) nustatytos prioritetinės profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo kryptys 2008–2010 metams:

- modulinį profesinio mokymo programų ir priemonių jų vykdymui rengimas;
- profesijos mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimas.

KPMPC funkcijos

KPMPC funkcijos apibrėžtos jo Nuostatuose. Pagal juos KPMPC teikia rekomendacijas profesijos mokytojų kvalifikacijai tobulinti. Šios rekomendacijos yra teikiamos profesinėms mokykloms, atlikus jų veiklos kokybės vertinimą.

Taip pat KPMPC vykdo su profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimu susijusius projektus, iš kurių pažymėtinas projektas „Strateginių kompetencijų suteikimas profesijos mokytojams: patirties plėtra“. Jo tikslas – plėtoti pedagogų rengimo sistemą, profesijos mokytojams suteikia strateginių kompetencijų, atitinkančių mokslo, technologijų ir pažangios praktikos pasiekimus, priartinti profesinį rengimą prie darbo rinkos poreikių.

UPC funkcijos

Reorganizavus Mokytojų kompetencijos centrą ir Pedagogų profesinės raidos centrą, UPC perėmė dalį jų funkcijų. Šios funkcijos apibrėžtos UPC nuostatuose:

- formuoja ir koordinuoja nuolatinio mokymosi ir kvalifikacijos tobulinimo sistemą;
- organizuoja ir atlieka pedagogų/andragogų kompetencijų tobulinimo programų bei jas įgyvendinančių institucijų ekspertinį vertinimą ir akreditavimą;
- užtikrina kvalifikacijos tobulinimo duomenų pedagogų/andragogų kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registre valdymą.

Pažymėtina, kad UPC nuostatuose sąvoka „profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimas“ nevartojama.

Kvalifikacijos tobulinimo institucijų funkcijos

Kvalifikacijos tobulinimo institucijos:

- tiria ir analizuoja profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikius;
- rengia kvalifikacijos tobulinimo programas ir organizuoja profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo renginius;
- viešai skelbia informaciją apie vykdomas kvalifikacijos tobulinimo programas ir jų akreditavimą, organizuojamus kvalifikacijos tobulinimo renginius;
- tiria kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių veiksmingumą, jų poveikį profesijos mokytojų darbo kokybei;
- organizuoja metodinę veiklą, teikia metodinę pagalbą profesijos mokytojams ir skleidžia gerąją jų darbo patirtį taip, kaip numato institucijos nuostatai arba kiti teisės aktai;
- užtikrina organizuojamų renginių kokybę;
- išduoda kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimus ir pažymas.

Profesinių mokyklų funkcijos

Profesinės mokyklos:

- tiria profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikius, nustato prioritetus;
- teisės aktų nustatyta tvarka sudaro sąlygas profesijos mokytojams tobulinti kvalifikaciją;
- bendradarbiauja su kvalifikacijos tobulinimo institucijomis, teikia joms siūlymus ir pageidavimus dėl kvalifikacijos tobulinimo organizavimo;
- užtikrina mokinio krepšelio ir kitų lėšų, skirtų kvalifikacijai tobulinti, racionalų panaudojimą;
- vykdo dalyvavimo kvalifikacijos tobulinimo renginiuose apskaitą;

- analizuoja, kaip profesijos mokytojai kvalifikacijos tobulinimo metu įgytas kompetencijas pritaiko savo praktinei veiklai, mokinių ugdymo kokybei gerinti.

1.1.4. Mokyklų geroji patirtis

Siekiant nustatyti gerą patirtį atlikti 4 profesinių mokyklų ir 1 kolegijos, turinčios keletą padalinių, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo būklės išsamūs tyrimai ir 12 profesinių mokyklų, 6 darbo rinkos mokymo centrų ir 6 valstybinių kolegijų vadovų apklausa. Šiame skyriuje pateikiami pagrindiniai tyrimų ir apklausos rezultatai.

Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo planavimas

Mokytojų kvalifikacijos tobulinimas yra vienas iš svarbiausių mokyklų ir kolegijų veiklos strateginiuose planuose nurodomų prioritetų. Daugumoje profesinių mokyklų sudaromi kasmetiniai mokytojų kvalifikacijos tobulinimo planai. Kolegijose 3-5 metams sudaromos dėstytojų kvalifikacijos tobulinimo programos. Šios programos yra neatskiriama kolegijų strateginių planų dalis.

Mokyklose yra paskirti už kvalifikacijos tobulinimo planų sudarymą atsakingi asmenys. Sudarant planus svarbus vaidmuo tenka profesinių mokyklų metodinėms grupėms ir kolegijų katedroms. Daugumoje mokyklų ir kolegijų planavimo procedūra nuosekliai vykdoma dėstytojo, katedros, fakulteto lygmenimis.

Organizavimas ir vykdymas

Reorganizavus Pedagogų profesinės raidos centrą profesinės mokyklos, kaip ir kolegijos, pradėjo pačios organizuoti savo mokytojų kvalifikacijos tobulinimą. Pagrindinis vaidmuo tenka profesinių mokyklų metodinėms grupėms. Kolegijose dėstytojų kvalifikacijos tobulinimą organizuoja katedros.

Kadangi trūksta įmonių, vykdančių profesijos mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimą, kai kurios profesinės mokyklos pačios rengia ir vykdo technologinių kompetencijų tobulinimo programas kitų mokyklų mokytojams. Taip pat sudaromos sąlygos įvairių įmonių atstovams profesinėse mokyklose organizuoti seminarus, kuriuose mokytojai turi galimybę susipažinti su naujausiomis technologijomis (pvz., kirpimo, dekoratyvinės kosmetikos, pastatų apdailos ir kt.).

Kai kurios profesinės mokyklos siunčia savo mokytojus į užsienyje organizuojamus kvalifikacijos tobulinimo kursus. Taip pat mokyklos aktyviai dalyvauja ES vykdomose mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programose. Tačiau šios programos dažniausiai skiriamos profesijos mokytojų bendrosioms kompetencijoms tobulinti.

Kokybės užtikrinimas

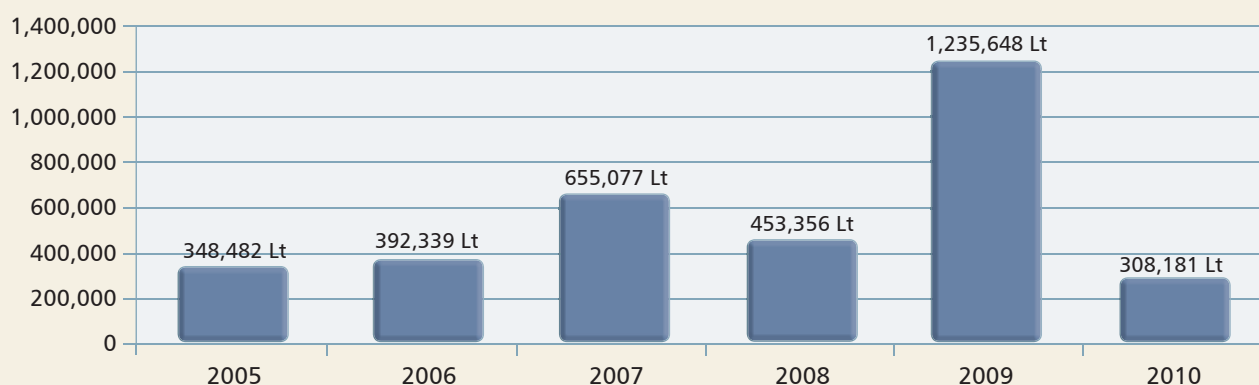
Kvalifikacijos tobulinimo planuose numatytų priemonių įgyvendinimą kontroliuoja mokyklų vadovų paskirti atsakingi asmenys. Šie asmenys taip pat vykdo mokytojų, dalyvavusių kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, apskaitą.

Mokyklų personalo skyriai kiekvienais metais teikia Statistikos departamentui mokslo metų ataskaitas. Jose yra pateikiami duomenys apie skaičių mokytojų, dalyvavusių kvalifikacijos tobulinimo programose, apie mokykloje vykusius kvalifikacijos tobulinimo renginius.

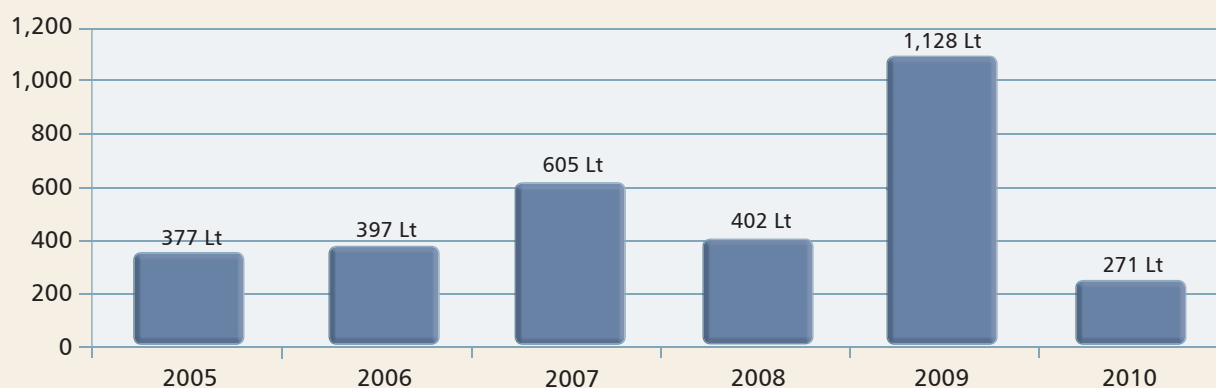
Finansavimas

Siekiant nustatyti mokytojų technologinėms kompetencijoms tobulinti skiriamų lėšų dydį atlikta mokyklų vadovų apklausa. Iš viso klausimynus užpildė 64 profesinių mokyklų ir 8 kolegijų vadovai. Gauti duomenys pateikiami diagramose.

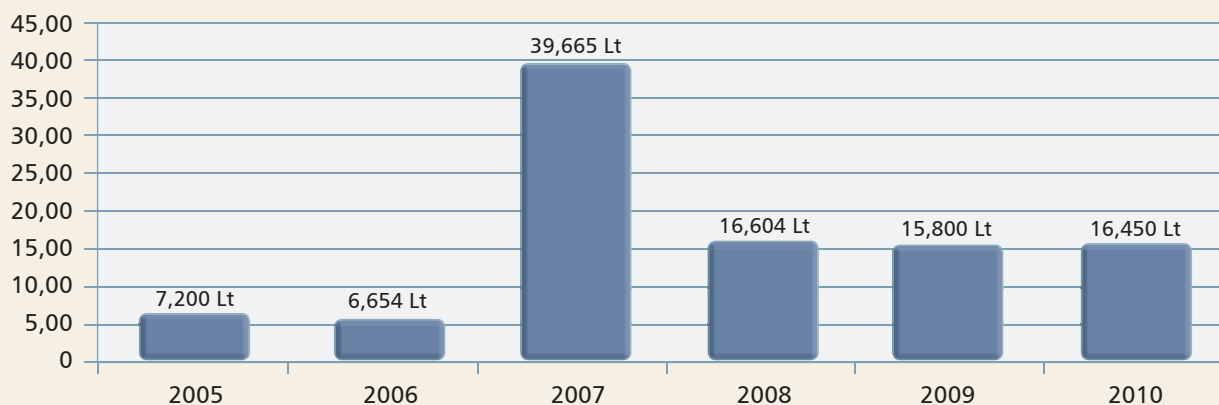
**Lėšos (Lt), skirtos profesijos mokytojų technologinėms kompetencijoms tobulinti
2005-2010 m.**

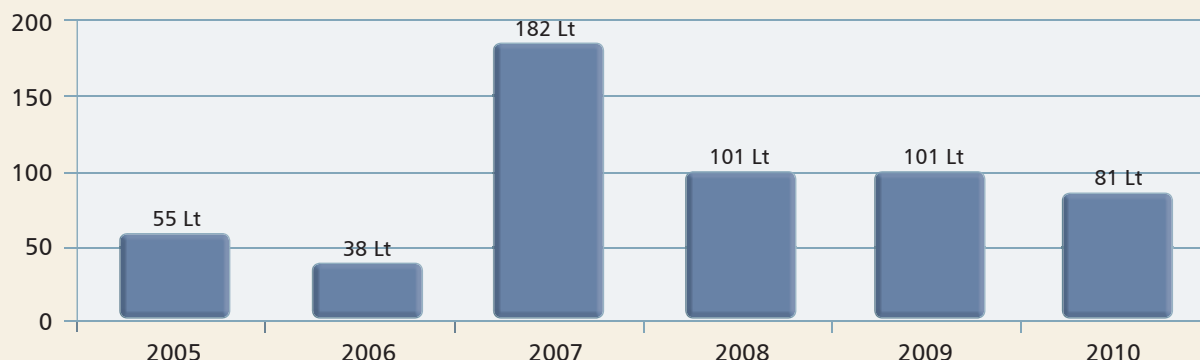
**Lėšos (Lt), skirtos vieno profesijos mokytojo technologinėms kompetencijoms tobulinti
2005-2010 m.**

**Lėšos (Lt), skirtos dėstytojų technologinėms kompetencijoms tobulinti
2005-2010 m.**

Lėšos (Lt), skirtos vieno dėstytojo technologinėms kompetencijoms tobulinti
2005-2010 m.

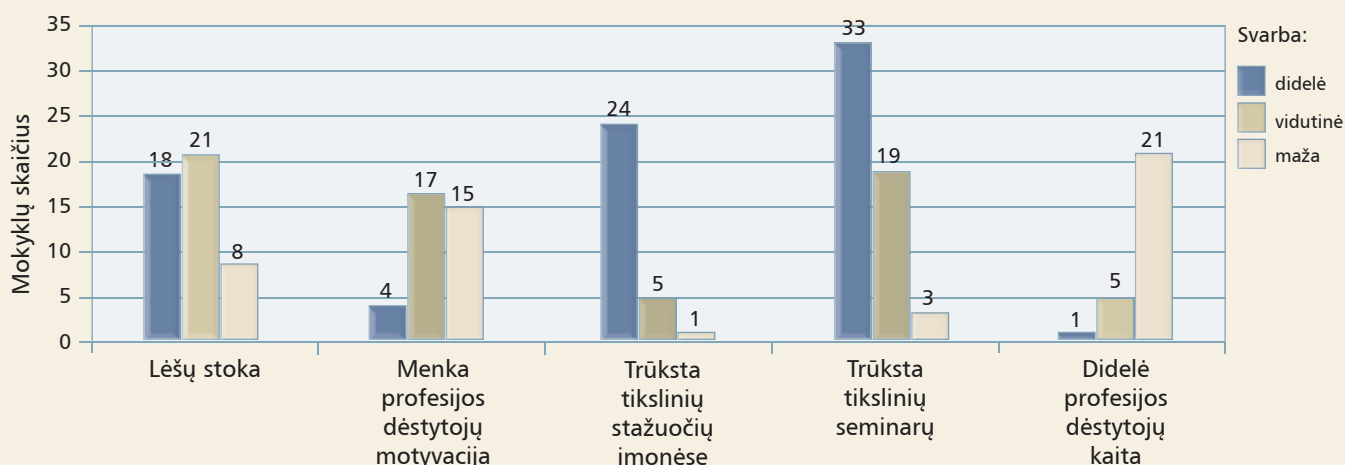

Iš viso 2005-2010 m. mokytojų technologinėms kompetencijoms tobulinti klausimynus užpildžiusios profesinės mokyklos skyrė 3,4 milijono litų, o kolegijos – apie 100 tūkstančių litų. Vienam technologines kompetencijas tobulinusiame profesijos mokytojų per metus vidutiniškai teko 530 litų, o dėstytojui – 93 litai.

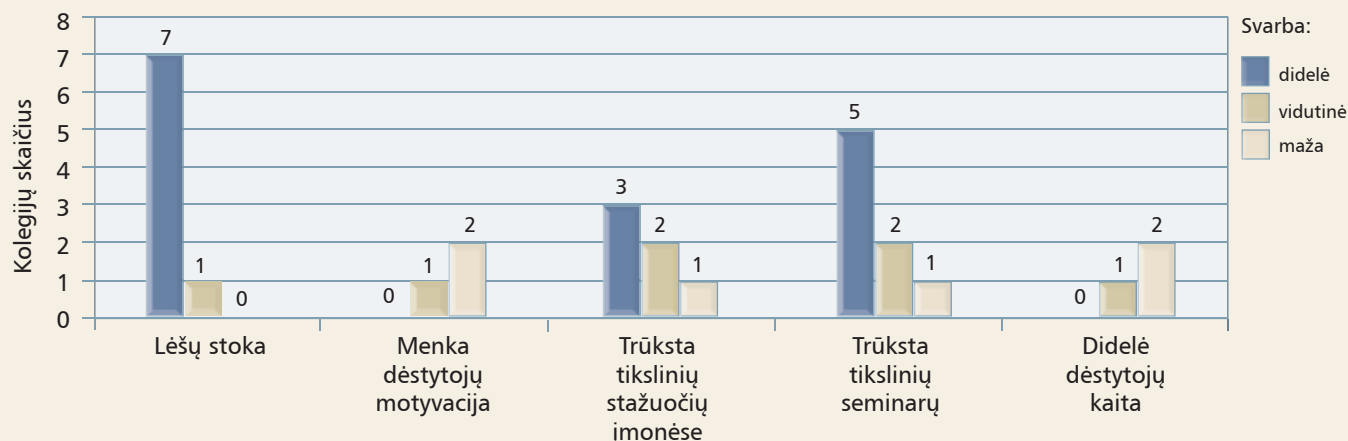
Priežastys, trukdančios plėtoti mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimą

Apklausoje metu mokyklų vadovai buvo paprašyti įvardyti priežastis, trukdančias plėtoti mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimą. Profesinių mokyklų vadovai kaip svarbiausias priežastis nurodė tikslinių seminarų ir stažuotojų įmonėse trūkumą, o kolegijų – be minėtų priežasčių, dar ir lėšų trūkumą. Priežasčių pasiskirstymas pagal svarbą pateiktas diagramose.

Priežastys, trukdančios plėtoti profesijos mokytojų
technologinių kompetencijų tobulinimą
(mokyklų skaičius pagal nurodytų priežasčių svarbą)

**Priežastys, trukdančios plėtoti dėstytojų
technologinių kompetencijų tobulinimą
(kolegijų skaičius pagal nurodytų priežasčių svarbą)**

1.1.5. Profesijos mokytojų kvalifikacijų būklė

Profesijos mokytojų kvalifikacijos, jų tobulinimas, darbo įmonėse patirtis

Švietimo įstatymas nustato tik minimalius reikalavimus asmenims, pretenduojantiems eiti profesijos mokytojo pareigas. Šie reikalavimai siejami su asmens išsilavinimu, kvalifikacija ir darbo patirtimi. Nors teisės aktuose nėra nustatyta, tačiau yra akivaizdu, kad profesijos mokytojo turima kvalifikacija ir darbo patirtis turėtų būti tos pačios srities kaip ir jo vykdoma programa. Kvalifikacijos ir darbo įmonėse patirties atitiktis vykdomai mokymo programai leidžia daryti prielaidą, kad profesijos mokytojo turimos technologinės kompetencijos yra pakankamos programai įgyvendinti.

Pagrindinis atliktos profesijos mokytojų kvalifikacijų būklės analizės tikslas – nustatyti mokytojų turimų kvalifikacijų, jų tobulinimo ir darbo įmonėse patirties atitiktį vykdomoms mokymo programoms.

Analizė atlikta naudojant profesijos mokytojų apklausos metu gautus duomenis. Iš viso klausimynus užpildė apie 1500 profesijos mokytojų. Iš jų tinkamai analizei pripažinti 1068. Tai sudaro apie pusę visų Lietuvos profesinėse mokyklose dirbančių (pagrindinėje darbovietėje) profesijos mokytojų. Profesijos mokytojų kvalifikacijų būklės rodikliai pateikti 1 – oje lentelėje.

Rodiklio pavadinimas	Rodiklio reikšmė (proc.) nuo visų klausimynus tinkamai užpildžiusių profesijos mokytojų
Profesijos mokytojų, kurių mokymo/studijų įstaigose įgytos kvalifikacijos siejasi su profesinio mokymo programa	91
Profesijos mokytojai, turintys darbo įmonėje patirtį, susijusią su profesinio mokymo programa	59

Profesijos mokytojai, bent 1 kartą 2005-2010 m. tobulinę savo technologines kompetencijas, susijusias su profesinio mokymo programa	74
Profesijos mokytojai, kurių įgytos kvalifikacijos ir darbo įmonėje patirtis, susijusi su profesinio mokymo programa, ir kurie 2005-2010 m. bent 1 kartą tobulino technologines kompetencijas	40

1 – a lentelė. Profesijos mokytojų kvalifikacijų būklės rodikliai

Apklaustos metu pateikti duomenys rodo, kad 91 proc. profesijos mokytojų turi kvalifikacijas ir 59 proc. mokytojų turi darbo įmonėse patirtį, susijusią su jų vykdomomis profesinio mokymo programomis. 74 proc. profesijos mokytojų nurodė, kad bent vieną kartą dalyvavo technologinių kompetencijų tobulinimo programose. Tai yra labai aukšti rodikliai, leidžiantys daryti išvadą, kad, nors reikalavimų profesijos mokytojų turimų kvalifikacijų ir darbo įmonėse patirties atitikčiai jų vykdomoms programoms teisės aktai nenustato, profesinių mokyklų vadovai atsakingai vertina priimamų į darbą mokytojų turimas kvalifikacijas, rūpinasi jų tobulinimu.

Pažymėtina, kad dalies profesijos mokytojų nurodyta turima aukščiausia kvalifikacija nėra susijusi su vykdoma programa. Tačiau jie yra baigę darbo rinkos profesinio mokymo programas, kurios yra susijusios su mokytojo dėstomu dalyku.

Profesijos mokytojų specializacija

Šiuo metu vykdomos profesinio mokymo programos susideda iš mokomųjų dalykų, skirtų teoriniam, praktiniam ir mišriam (teoriniam ir praktiniam) mokymui. Šis dalykinis mokymo programų sudarymo principas mokytojams atveria galimybę specializuotis: dėstyti tik teoriją arba tik praktiką. Siekiant pereiti prie modulinio profesinio mokymo organizavimo, svarbu, kad tas pats mokytojas galėtų dėstyti teoriją ir praktiką. Antroje lentelėje pateikti profesijos mokytojų specializacijos rodikliai. Apklaustos rezultatai parodė, jog mokytojų, dėstančių ir teoriją, ir praktiką, dalis yra santykinai didelė. Tačiau šiuos rezultatus reikėtų vertinti atsargiai, nes gali būti, kad kai kurie mokytojai nepakankamai įsigilino į klausimyne pateiktą technologinės kompetencijos apibrėžimą.

Rodiklio pavadinimas	Rodiklio reikšmė (proc.)
Profesijos mokytojai, dėstantys tik teoriją	9
Profesijos mokytojai, dėstantys tik praktiką	16
Profesijos mokytojai, dėstantys teoriją ir praktiką	75

2 – a lentelė. Profesijos mokytojų specializacijos rodikliai

1.1.6. Dėstytojų kvalifikacijų būklė

Kadangi klausimynus užpildė tik 141 dėstytojas, statistinė analizė yra nepatikima ir todėl čia nepateikiama. Pažymėtina, kad dėstytojų kvalifikacijų būklė yra ne blogesnė nei mokytojų.

1.1.7. Profesijos mokytojų ir dėstytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemos pagrindinių privalumų, trūkumų, grėsmių ir galimybių suvestinė

	Privalumai	Trūkumai	Grėsmės	Galimybės (priemonės, sudaranti galimybę šalinti trūkumus, išvengti grėsmių)
Kvalifikacijos tobulinimo sistemos teisinis reguliavimas ir administravimas	Kvalifikacijos tobulinimo sistemą reguliuoja Švietimo įstatymas, Mokslo ir studijų įstatymas ir Profesinio mokymo įstatymas. Nustatyta kvalifikacijos tobulinimo tvarka: dėstytojų kvalifikacijos tobulinimo tvarką pačios nustato kolegijos; profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo tvarka nustatyta Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose.	Nėra parengtų bendrųjų reikalavimų profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinėms kompetencijoms ir jų tobulinimui. Reorganizavus Pedagogų profesinės raidos centrą nebeliko profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemą administruojančios institucijos.	Profesijos mokytojų/ dėstytojų ir jų parengtų absolventų technologinių kompetencijų neatitikimas šalies ūkio sektorių poreikiams.	Parengti reikalavimus profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinėms kompetencijoms ir jų tobulinimui. Įsteigti administracinę struktūrą, atsakingą už profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos funkcionavimą.
Kvalifikacijos tobulinimo planavimas	Profesijos mokytojų ir dėstytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikius tiria ir kvalifikacijos tobulinimo planus rengia pačios profesinės mokyklos ir kolegijos. Todėl profesijos mokytojų ir dėstytojų kvalifikacijos tobulinimo prioritetai maksimaliai atitinka individualius konkrečios mokyklos/ kolegijos mokytojų/ dėstytojų poreikius bei regiono, kurioje yra mokykla/kolegija, įmonių poreikius.	Profesinių mokyklų ir kolegijų sudarytuose kvalifikacijos tobulinimo planuose neatsižvelgiama į mokytojų/dėstytojų ir ūkio sektorių poreikius visos šalies lygmeniui.	Mokytojų/ dėstytojų ir jų parengtų absolventų technologinių kompetencijų neatitikimas šalies ūkio sektorių poreikiams.	Kartu su atskiros mokyklos/kolegijos planavimo lygmeniu įvesti planavimą šalies lygmeniu.

Kvalifikacijos tobulinimo organizavimas ir vykdymas	Profesijos mokytojų ir dėstytojų kvalifikacijos tobulinimą organizuoja kvalifikacijos tobulinimo institucijos, turinčios ilgametę patirtį ir aukštos kvalifikacijos lektorius.	Paprastai kvalifikacijos tobulinimo institucijos vykdo tik pedagoginių ir bendrųjų kompetencijų tobulinimo programas. Socialiniai partneriai organizuojant kvalifikacijos tobulinimą beveik nedalyvauja.	Nepakankamas technologinių kompetencijų tobulinimo programų kiekis ir kokybė. Mokytojų/ dėstytojų ir jų parengtų absolventų technologinių kompetencijų neatitikimas šalies ūkio sektorių poreikiams.	Organizuoti technologinių kompetencijų tobulinimo programų rengimą ir vykdymą šalies lygmeniu. Į šį procesą įtraukti socialinius partnerius.
Kvalifikacijos tobulinimo kokybės užtikrinimas	Parengti reikalavimai kvalifikacijos tobulinimo programoms. Numatytas profesijos mokytojų ir dėstytojų mokymosi metu įgytų kompetencijų vertinimas ir kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimų išdavimas.	Nėra parengtų reikalavimų technologinių kompetencijų tobulinimo programoms, jų vykdytojams ir įgytoms kompetencijoms vertinti.	Technologinių kompetencijų tobulinimo kokybės mažėjimas.	Parengti reikalavimus technologinių kompetencijų tobulinimo programoms, jų vykdytojams ir įgytoms kompetencijoms vertinti.

1.1.8. Lietuvos patirties organizuojant ir vykdant mokytojų kvalifikacijos tobulinimą analizės išvados:

1. Lietuvoje veikiančioje mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemoje technologinėms kompetencijoms ir jų tobulinimui skiriamas nepakankamas dėmesys (pvz., nenustatyti reikalavimai mokytojų technologinėms kompetencijoms ir jų tobulinimui, mokyklos nurodo, kad nepakanka technologinių kompetencijų tobulinimo programų ir kt.).
2. Dalis teisės aktuose įvardytų, už profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimą atsakingų institucijų (Pedagogų profesinės raidos centras, Mokytojų kompetencijos centras, ūkio šakų ekspertų grupės) yra reorganizuotos arba likviduotos, todėl negali atlikti savo funkcijų. Ugdymo plėtotės centras, įsteigtas reorganizuotų institucijų (Pedagogų profesinės raidos centro, Mokytojų kompetencijos centro) pagrindu, perėmė tik dalį jų funkcijų.
3. Mokyklos suvokia mokytojų technologinių kompetencijų svarbą, užtikrinant profesinio rengimo kokybę, ir rodo iniciatyvą pačios planuodamos, organizuodamos ir vykdydamos mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimą.

4. Pagal apklausos duomenis galima padaryti išankstinę išvadą, kad profesijos mokytojų turimų kvalifikacijų ir jų tobulinimo dabartinė būklė yra pakankamai gera (kvalifikacijas, susijusias su jų vykdomomis profesinio mokymo programomis, turi 91 proc. profesijos mokytojų, o darbo įmonėse patirtį – 59 proc.; 74 proc. profesijos mokytojų 2005-2010 metais dalyvavo technologinių kompetencijų tobulinimo programose ir renginiuose). Tačiau galutinė išvada dėl kvalifikacijų būklės gali būti padaryta tik atlikus išsamų profesijos mokytojų turimų technologinių kompetencijų išorinį vertinimą.

1.1.9. Rekomendacijos:

1. Parengti reikalavimus mokytojų technologinėms kompetencijoms ir jų tobulinimui.
2. Įvesti kartu su atskiros mokyklos planavimo lygmeniu mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimo planavimą šalies lygmeniu. Planuojant atsižvelgti į šalies ūkio sektorių poreikius ir mokytojų individualius poreikius.
3. Numatyti instituciją, atsakingą už mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimo planavimą ir organizavimą šalies lygmeniu, ir pavesti jai parengti mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos funkcionavimui užtikrinti reikalingų teisės aktų projektus.
4. Įtraukti į mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimo planavimą ir organizavimą socialinius partnerius.
5. Sukurti veiksmingą mokytojų informavimo apie technologinių kompetencijų tobulinimo galimybes sistemą.
6. Parengti ir įteisinti reikalavimus technologinių kompetencijų tobulinimo programoms, jų vykdytojams, mokytojų įgytoms kompetencijoms vertinti.
7. Parengti technologinių kompetencijų tobulinimo programas, atitinkančias mokytojų ir ūkio sektorių poreikius.
8. Numatyti priemones technologinių kompetencijų tobulinimo kokybei užtikrinti.

1.2. Tarptautinės patirties organizuojant ir vykdant mokytojų kvalifikacijos tobulinimą analizė

Šios analizės tikslas – nustatyti ES ir kitų šalių mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemų pagrindinius parametrus ir jų pagrindu suformuluoti rekomendacijas kuriamam modeliui.

1.2.1. ES bendroji mokytojų kvalifikacijos tobulinimo srities politika

Mokytojų kompetencijos svarba akcentuojama daugelyje bendrą Europos Sąjungos profesinio rengimo politiką deklaruojančių dokumentų. Kopenhagos komunikate (2002) teigiama, kad siekiant užtikrinti profesinio mokymo kokybę pirmiausia reikia skirti dėmesį mokytojų ir instruktorių mokymosi poreikiams. Maastrichto komunikate (2004) ir Dublino komunikatuose (2006) taip pat pabrėžiama profesinio mokymo kokybės priklausomybė nuo mokytojų, jų kompetencijos, o 2008 metais priimtame Bordo komunikate, teigiama, kad „... vertinant apskritai, profesinio mokymo patrauklumas priklauso nuo jo kokybės ir veiksmingumo, aukštų mokytojų ir instruktorių standartų, pritaikymo prie darbo rinkos poreikių ...“ (*Bordo komunikatas profesinio rengimo plėtrai, 2008*).

Europos ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos OECD ataskaitoje (OECD Profesinio rengimo politikos apžvalga, 2009) kaip vienas iš pagrindinių iššūkių profesinio rengimo kokybei laikomas profesijos mokytojų trūkumas ir tai, kad dalis mokytojų neatnauja praktinės patirties, dirbdami įmonėse. Ataskaitoje taip pat pabrėžiama, kad mokytojų sudominimas profesiniu rengimu, profesinio patrauklumo didinimas, kompetencijų, atitinkančių darbo rinkos poreikius, suteikimas mokytojams yra vienas svarbiausių iššūkių profesinio rengimo kokybei, o profesinio rengimo institucijų ir įmonių bendradarbiavimo stiprinimas, kad mokytojai galėtų įmonėse atnaujinti savo kompetenciją (OECD, 2009), – pagrindinė tam skirta priemonė.

1.2.2. Metodologiniai analizės aspektai

Patirties analizei pasirinktos Suomijos, Estijos, Vengrijos, Australijos ir Kanados (Kvebeko provincijos) mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemos.

Renkantis ES ar kitas šalis, buvo atsižvelgta į jų profesinio rengimo sistemų specifiką, mokytojų technologinėms kompetencijoms ir jų tobulinimui skiriamą dėmesį. Į analizuojamų sąrašą nepateko tos šalys, kurios turi dualines profesinio mokymo sistemas. Šiose sistemose profesijos mokytojai kartu yra ir įmonių darbuotojai. Todėl jų technologinių kompetencijų tobulinimas yra pačių įmonių reikalas. Taip pat nebuvo pasirinktos šalys, kurių sistemos yra silpnai išvystytos arba apie jas nėra pakankamai informacijos.

Pasirinktų šalių mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemos buvo analizuojamos šiais aspektais:

- ▶ reikalavimai mokytojų kvalifikacijai;
- ▶ kvalifikacijos tobulinimo valdymas ir finansavimas;
- ▶ kvalifikacijos tobulinimo planavimas;
- ▶ kvalifikacijos tobulinimo organizavimas ir vykdymas;
- ▶ kvalifikacijos tobulinimo kokybės valdymas.

1.2.3. Pagrindinių analizės rezultatų suvestinė

Reikalavimai profesijos mokytojų kvalifikacijai

Šalis	Profesijos mokytojų tipai	Reikalavimai kvalifikacijai
Suomija	Profesijos mokytojai	Dalyko sritis: magistro ar inžinieriaus kvalifikacija, kita aukščiausia atitinkamos profesinės veiklos srities kvalifikacija. Reikalaujamas 60 kreditų pedagoginių studijų minimumas ir 3 metų atitinkamo darbo patirtis.
Estija	Profesijos mokytojai	Nustatyti skirtingi reikalavimai III, IV ir V profesijos mokytojo kvalifikacijos lygmenims. Priklausomai nuo lygmens, reikalaujama nuo vieno iki trejų metų darbo įmonėje patirties.
Vengrija	Teorinių dalykų mokytojai, praktikos mokytojai, treneriai	Sėkmingai baigta profesijos mokytojo rengimo (bakalauro arba magistro lygmens) programa.
Kanada	Profesijos mokytojai	Leidimas dirbti mokytoju (teacher permit), mokytojo diplomai ar aukštojo mokslo diplomai („autorisation provisoire d’enseigner“, teacher authorization). Leidimas periodiškai atnaujinamas.
Australija	Profesijos mokytojai, treneriai, vertintojai	Profesiniame standarte nurodytos kompetencijos ir atitinkamo darbo patirtis (priklausomai nuo sektoriaus nuo 1 iki 7 m.).

Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo valdymas ir finansavimas

Mokytojų kvalifikacija ir jos tobulinimo reglamentavimas				
Suomija	Estija	Vengrija	Kanada	Australija
Mokytojų kvalifikacija reglamentuota 1999 m. (<i>The Decree on the Qualifications of Educational Staff</i> (986/1998) 1 January 1999) Nustatytas reikalavimas, kad profesijos mokytojai turi tobulinti kvalifikaciją įmonėse nuo 1 iki 5 d. per metus, priklausomai nuo sektoriaus.	Profesijos mokytojų rengimas yra reglamentuotas profesinio standarto, nustatančio reikalavimus skirtingų lygmenų profesijos mokytojų kvalifikacijai (2000). Teisės aktais yra reglamentuojama profesijos mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimo trukmė (2 mėn. per 3 metus).	Reglamentuotas privalomas kvalifikacijos tobulinimas tiems profesijos mokytojams, dirbantiems valstybinėse profesinio rengimo institucijose (1998 priimtas dekretas 277/1997 (XII. 22)). Mokytojų kvalifikacijos tobulinimas susietas su atlyginimo didinimo sistema ir karjera. 2006 m. profesijos mokytojų rengimo sistemoje įvestas reikalavimas ištisinei pusės metų trukmės praktikai ne mokytojų rengimo įstaigoje.	Reikalavimai profesijos mokytojams yra įrašyti profesinio rengimo programose kaip kokybės užtikrinimo dalis. 2007 m. patvirtinti nauji profesijos mokytojų kompetencijų aprašai, kuriuose didelis dėmesys skiriamas technologinėms kompetencijoms tobulinti.	Reikalavimai profesijos mokytojų technologinėms kompetencijoms yra nustatyti profesiniuose standartuose.
Administravimas				
Mokytojų kvalifikacijos tobulinimą koordinuojanti institucija – Suomijos švietimo taryba prie Švietimo ir mokslo ministerijos.	Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo koordinatoriai – Nacionalinis kvalifikacijų ir egzaminų centras (NEQS) ir Švietimo ir mokslo ministerijos Profesinio mokymo bei suaugusiųjų mokymo departamentas.	Mokytojų kvalifikacijos tobulinimą koordinuoja dvi institucijos (In-service Teacher Training Accreditation Body, Sulnova Agency for Educational development).	Mokytojų atestavimą ir kvalifikacijos tobulinimą koordinuoja Švietimo ir laisvalaikio ministerija (<i>Ministère de l'Éducation, du Loisir et du Sport</i> (MELS) du Québec).	Mokytojų kvalifikacijos tobulinimą koordinuoja Nacionalinė įgūdžių kokybės tarnyba (Australian Skills Quality Authority), priklausanti Švietimo ministerijai.

Finansavimas				
Mokytojų kvalifikacijos tobulinimą finansuoja profesinio mokymo steigėjas (savivaldybės).	Finansuojama iš valstybės ir ES struktūrinių paramos fondų lėšų.	80 procentų išlaidų sumoka valstybė, 20 proc. – pats mokytojas; mokytojui sėkmingai baigus mokymą, šiuos 20 procentų gali kompensuoti darbdavys.	Pagrįstos išlaidos kompensuojamos iš valstybės lėšų, mokymo institucijai pateikus visus reikalingus dokumentus.	Veikia mišrus finansavimas: priklausomai nuo technologinių kompetencijų atnaujinimo poreikio, finansuoja sektorių tarybos, profesinė mokykla arba pats profesijos mokytojas.

Kvalifikacijos tobulinimo planavimas

Kvalifikacijos tobulinimo planavimas šalies lygmeniu				
Suomija	Estija	Vengrija	Kanada	Australija
Pasitelkiant ekspertus atliekama mokytojų kompetencijų poreikio prognozė.	Švietimo ir mokslo ministerijos Profesinio mokymo bei suaugusiųjų mokymo departamentas planuoja profesijos mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimą.	Atsakingų už profesinį mokymą ir kvalifikacijos tobulinimo institucijų funkcijos apima ir poreikio planavimą, tačiau, kaip konkrečiai planavimas vykdomas, ataskaitose duomenų nėra.	Švietimo ministerija vykdo kvalifikacijos tobulinimo planavimą, įgyvendindama ilgalaikį projektą.	Kvalifikacijos tobulinimas šalies lygmeniu planuojamas pagal konkrečius sektorius. Planuoja akredituojanti ir audituojanti institucija (AIS RTO).
Kvalifikacijos tobulinimo planavimas profesinio mokymo įstaigos lygmeniu				
Profesinio mokymo įstaigos kasmet rengia mokytojų kvalifikacijos tobulinimo planus.	Profesinio mokymo įstaigos tiria profesijos mokytojų poreikius ir apie juos informuoja kvalifikacijos tobulinimo koordinatorių.	Kvalifikacijos tobulinimo planus rengia profesinio mokymo institucijos pagal mokytojų poreikius.	Profesinės mokyklos, planuodamos diegti ar atnaujinti mokymo programas, kartu planuoja ir profesijos mokytojų kompetencijų tobulinimą.	Profesinės mokyklos, planuodamos atnaujinti profesinio rengimo programas arba diegti naują profesinio mokymo standartą, planuoja ir tai, kaip bus tobulinamos profesijos mokytojų technologinės kompetencijos.

Kvalifikacijos tobulinimo planavimas profesijos mokytojo lygmeniu

Mokytojai teikia savo pageidavimus mokymo įstaigai.	Mokytojai teikia savo pageidavimus mokymo įstaigai.	Mokytojai teikia informaciją apie savo poreikius, atsižvelgdami į savo karjeros planus (derindami su profesinio mokymo institucija).	Mokytojai planuoja kompetencijų tobulinimą, atsižvelgdami į savo profesinius poreikius ir licencijavimo reikalavimus.	Mokytojai, atsižvelgdami į profesinio standarto reikalavimus, planuoja savo kompetencijų tobulinimą.
---	---	--	---	--

Kvalifikacijos tobulinimo organizavimas ir vykdymas

Suomija	Estija	Vengrija	Kanada	Australija
Organizavimas				
Ministerija yra parengusi du programų paketus, skirtus mokytojų įgūdžiams atnaujinti; jų apimtis – 23 kreditai. Mokymo įstaigų administracija ir patys mokytojai pagal vykdomą švietimo ministerijos programą yra įpareigoti tobulinti kompetencijas įmonėse.	Švietimo ministerija, kartu su Darbdavių konfederacija ir universitetais, įgyvendino projektą, kuriame profesijos mokytojų kompetencijos buvo aprašytos 15 programų paketu; patvirtinti profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo centrai (veikiančių profesinio mokymo institucijų pagrindu). Parengtos programos praktikos vadovams įmonėse (2007).	Koordinuojanti institucija tvirtina kvalifikacijos tobulinimui skirtas programas, kurias pagal nustatytus reikalavimus gali rengti visi norintys.	Kvebeko švietimo ministerija vykdo ilgalaikį projektą, skirtą profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimui įmonėse pagal naujai patvirtintas kompetencijų grupes. Mokytojai teikia paraišką Švietimo ministerijai, nurodydami ko pageidauja mokytis.	AIS RTO vykdo mokytojų atranką į programas. Kvalifikacijos tobulinimo programa sudaroma individualiai, priklausomai nuo mokytojo poreikių.

Vykdymas				
Mokymą vykdo įmonės pagal ministerijos parengtas programas ir gaires, derindamos mokymo laiką su mokyklomis.	Programas vykdo universitetai ir mokymo įstaigos kartu su įmonėmis; programos skirtos supažindinti su naujomis technologijomis, o ne realiai įgyti praktinių įgūdžių įmonėse.	Programos vykdytoji surinkus reikiamą profesijos mokytojų skaičių, programa vykdoma įmonėse pagal nustatytus reikalavimus.	Mokymas vykdomas įmonėse pagal ministerijos patvirtintas gaires.	Programas vykdo įmonės pagal parengtas gaires (AIS RTO); mokytojas ir įmonė mokymo pabaigoje teikia ataskaitas apie kompetencijų tobulinimą.
Informavimas				
Informacija apie programas skelbiama ministerijos tinklalapyje.	Informacija apie reikalavimus profesijos mokytojams ir kompetencijų tobulinimo programas skelbiama Švietimo ministerijos tinklalapyje.	Koordinuojančios institucijos teikia informaciją apie tobulinimo programas, skelbia jas kvalifikacijų registre. Sąrašas peržiūrimas kas pusę metų ir atnaujinamas.	Informacija apie kompetencijų tobulinimą ir reikalavimus mokytojai skelbiama Švietimo ministerijos svetainėje, skirtoje profesiniam rengimui.	Visa informacija apie kvalifikacijos tobulinimo programas ir paraiškų formos skelbiamos AIS RTO svetainėje.

Kokybės valdymas

Suomija	Estija	Vengrija	Kanada	Australija
Mokyklos administracija kasmet rengia mokytojų veiklos apžvalgas, kuriose didelis dėmesys skiriamas kvalifikacijos tobulinimui. Pagal tai vertinama mokytojo profesinė veikla.	Mokytojų departamentas vertina kvalifikacijos tobulinimo turinio atitikimą nustatytiems profesijos mokytojų kvalifikaciniais reikalavimams.	Tais atvejais, kai kvalifikacijos tobulinimas veda prie formalios kvalifikacijos įgijimo, kokybės užtikrinimo sistema siejama su profesijos mokytojų įgytų kompetencijų vertinimu.	Švietimo ministerijos padalinys, atsakingas už mokytojų kompetenciją, prižiūri įmonėse vykdomą mokytojų kompetencijos tobulinimą.	AIS RTO prižiūri, kad įmonėse būtų laikomasi nustatytų reikalavimų profesijos mokytojų kompetencijos tobulinimui.

1.2.4. Tarptautinės patirties organizuojant ir vykdant mokytojų kvalifikacijos tobulinimą analizės išvados

1. Visose analizuotose šalyse mokytojų kvalifikacijos tobulinimas koordinuojamas nacionaliniu lygmeniu. Yra paskirtos koordinuojančios institucijos.
2. Visose šalyse yra nustatyti reikalavimai mokytojo kvalifikacijai ir jos tobulinimui. Vienose šalyse (pvz., Estijoje) įteisintas mokytojo profesinis standartas, kitose (pvz., Australijoje) reikalavimai mokytojo kompetencijoms susieti su profesiniais standartais. Kai kuriose šalyse (Estijoje, Suomijoje) yra įstatymu nustatyta privaloma kvalifikacijos tobulinimo įmonėse trukmė. Kanadoje nuolatinis kvalifikacijos tobulinimas yra leidimo dirbti mokytojo darbą pratęsimo sąlyga.
3. Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo planavimas vykdomas remiantis:
 - a) mokytojų paraiškomis (mokytojai patys įsivertina, kokių kompetencijų jiems reikia, pvz., Australijoje, Kanadoje);
 - b) ekspertiniu vertinimu ir prognozėmis (atliekama ekspertų apklausa, pvz., Suomijoje, Estijoje).
4. Kvalifikacijos tobulinimo programos mokytojams rengiamos centralizuotai (Estijoje, Suomijoje) arba sudaromos individualiai, atsižvelgiant į konkretaus mokytojo poreikius (Australijoje, Kanadoje). Pastaruoju atveju nustatomi bendrieji reikalavimai kvalifikacijos tobulinimo programos turiniui.
5. Mokytojui baigus kvalifikacijos tobulinimo programą, vykdomas jo įgytų kompetencijų vertinimas arba (ir) įsivertinimas. Kai kuriose šalyse (Vengrijoje, Australijoje, Suomijoje) kvalifikacijos tobulinimo rezultatai siejami su kvalifikacijos aukštesnio lygmens suteikimu ir atlyginimo dydžiu.
6. Mokytojų kvalifikacijos tobulinimą daugumoje šalių visiškai finansuoja valstybė. Tačiau yra šalių (pvz., Vengrija), kuriose dalį išlaidų (apie 20 proc.) turi padengti pats mokytojas. Tai skatina mokytojus veiksmingiau naudotis valstybės teikiama parama.
7. Visos šalys vertina savo profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemas kaip tobulintinas ir vykdo jų tobulinimui skirtus projektus.

1.2.5. Rekomendacijos

1. Numatyti instituciją, atsakingą už mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimo planavimą ir organizavimą šalies lygmeniu.
2. Nustatyti reikalavimus mokytojų technologinėms kompetencijoms ir jų tobulinimui.
3. Įvesti mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimo planavimą trimis lygmenimis: mokytojo, mokyklos ir šalies.
4. Nustatyti bendruosius reikalavimus mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimo programoms.
5. Nustatyti reikalavimus technologinių kompetencijų tobulinimo programų vykdytojams.
6. Į mokytojų mokymo organizavimą įtraukti įmones ir jas vienijančias darbdavių ir darbuotojų organizacijas.
7. Įvesti mokytojų įgytų technologinių kompetencijų vertinimą ir rezultatus susieti su mokytojams suteikiamomis kvalifikacinėmis kategorijomis arba kvalifikacijos lygmenimis (jei tokie būtų įvesti).

II. Sistemos samprata

2.1. Sistemos apibrėžtis

Sistema veikia kaip Lietuvos profesinio rengimo kokybės užtikrinimo sistemos dalis, apimanti procesus, susijusius su mokytojų kompetencijų tobulinimu.

Sistema apibrėžiama kaip mokytojų kompetencijų tobulinimo planavimo, organizavimo, vykdymo, informavimo ir kokybės užtikrinimo procesų, šiuose procesuose dalyvaujančių institucijų ir jų tarpusavio ryšių visuma.

Sistemos sandara pavaizduota 2 – ame paveikslėlyje.

Mokytojų kompetencijų tobulinimo planavimas apima:

- kompetencijų tobulinimo prioritetinių sričių nustatymą;
- mokytojų poreikių tobulinti savo kompetencijas nustatymą;
- mokytojų mokymo programų rengimo plano sudarymą.

Kompetencijų tobulinimo organizavimas ir vykdymas apima:

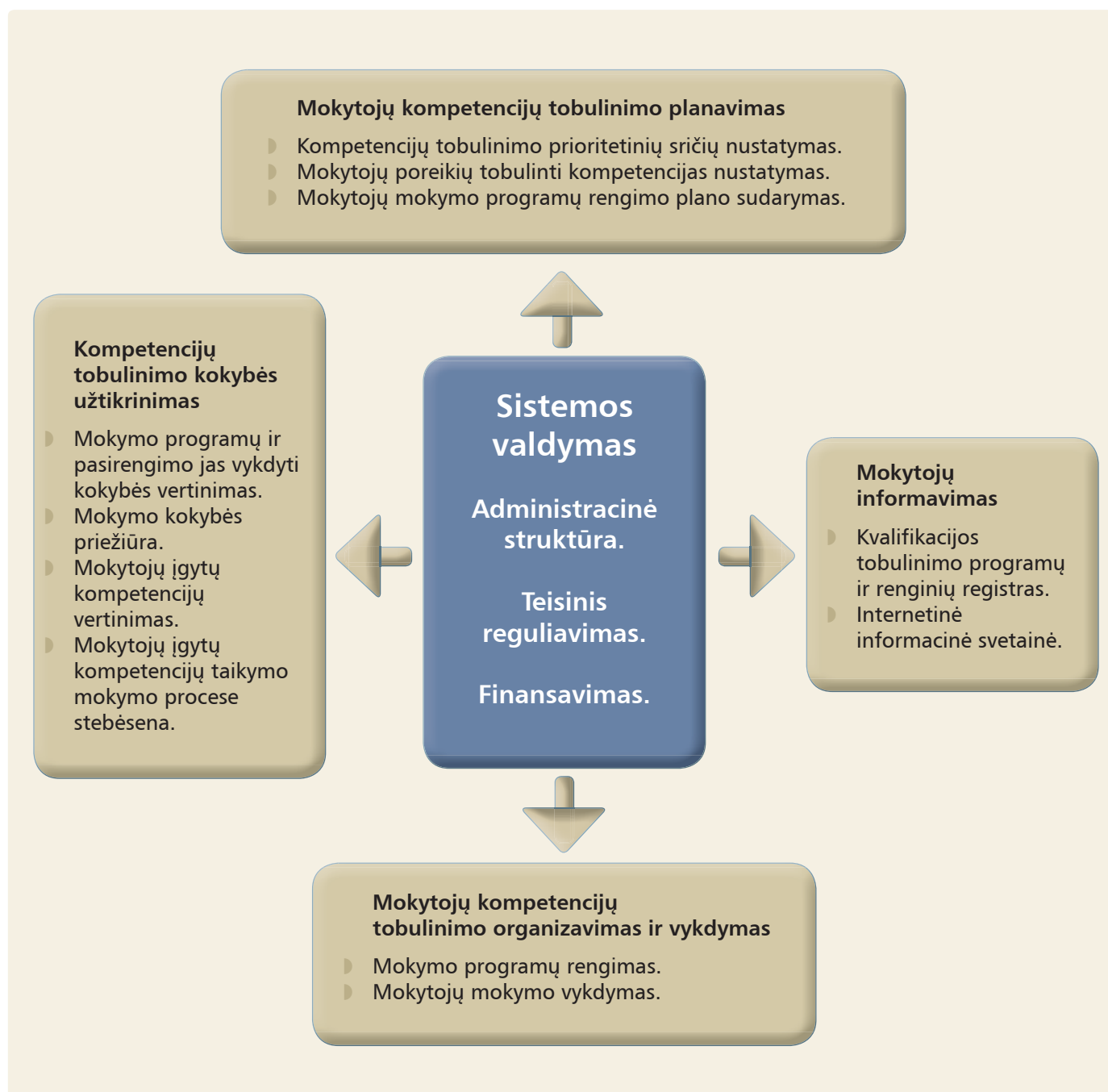
- mokymo programų rengimą;
- mokymo vykdymą.

Mokytojų informavimas apima:

- mokymo programų ir jas vykdančių institucijų registravimą Kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registre;
- mokymo programų, jas vykdančių institucijų, mokymo medžiagos ir grafikų skelbimą internetinėje informacinėje svetainėje.

Kompetencijų tobulinimo kokybės užtikrinimas apima:

- mokymo programų kokybės vertinimą;
- mokymo vykdytojų pasirengimo mokyti vertinimą;
- mokytojų mokymo kokybės priežiūrą;
- mokytojų įgytų kompetencijų vertinimą;
- mokytojų įgytų kompetencijų taikymo mokymo procese stebėseną.

2 – as pav. Profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos sandara

Sistemos valdymas apima:

- administracinę struktūrą;
- teisinį sistemos procesų reguliavimą;
- finansavimą.

Sistemos procesuose dalyvauja šios institucijos:

- valstybės valdymo institucijos;
- mokyklos;
- darbdavių ir darbuotojų organizacijos;
- įmonės ir įstaigos.

2.2. Sistemos tikslai

Sistemos bendrasis tikslas – sudaryti sąlygas mokytojams nuolat tobulinti savo kompetencijas atsižvelgiant į nuolatinę technologijų plėtrą.

Priklausomai nuo keliamų profesinio rengimo sistemos strateginių tikslų, mokytojų poreikių, nuolat besikeičiančios šalies ekonominės situacijos ir technologijų vystymosi tendencijų, sistema gali būti orientuota į šių konkrečių tikslų įgyvendinimą:

- ▶ suteikti mokytojams kompetencijų dirbti nuolat atnaujinamoje mokyklų technologinėje bazėje;
- ▶ sudaryti sąlygas pradedantiems mokytojams įgyti profesinei veiklai reikalingų kompetencijų;
- ▶ sudaryti sąlygas mokytojams tobulinti kompetencijas įmonėse, įstaigose ir sektoriniuose praktinio mokymo centruose;
- ▶ informuoti mokytojus apie technologijų naujienas ir vystymosi tendencijas.

2.3. Sistemos uždaviniai

Sistemos pagrindiniai uždaviniai:

- ▶ planuoti mokytojų kompetencijų tobulinimą;
- ▶ parengti mokytojų mokymo programas;
- ▶ informuoti mokytojus apie parengtas mokymo programas ir jų vykdytojus;
- ▶ vykdyti mokytojų mokymą.

Įgyvendindama šiuos uždavinius, sistema turi užtikrinti, kad:

- ▶ mokytojų kompetencijų tobulinimo planavimas būtų periodinis procesas, vykdomas šalies mastu, apimtas visus technologijoms imlius sektorius;
- ▶ mokytojų kompetencijų tobulinimo turinys tenkintų jų individualius poreikius ir kartu atitiktų šalies ūkio sektorių kompetencijų poreikius;
- ▶ kompetencijų tobulinimas būtų vykdomas pagal lanksčias, nuolat papildomas ir atnaujinamas mokymo programas, taikant įvairias kompetencijų tobulinimo formas;
- ▶ mokymo programos būtų prieinamos visiems mokytojams, vykdomos jiems patogiu laiku ir patogioje vietoje;
- ▶ mokytojai gautų išsamią informaciją apie vykdomas mokymo programas ir jų vykdytojus.

2.4. Sistemos veikimo principai

Sistema veikia vadovaudamasi šiais pagrindiniais principais:

- ▶ atžvalgos į šalies ūkio sektorių poreikius;
- ▶ atžvalgos į individualius mokytojų poreikius;
- ▶ socialinės partnerystės;
- ▶ adekvataus finansavimo.

2.4.1. Atžvalgos į šalies ūkio sektorių poreikius principas

Sistemos sampratoje įtvirtinta, kad ji veikia kaip Lietuvos profesinio rengimo kokybės užtikrinimo sistemos dalis. Todėl sistema turi padėti įgyvendinti profesinio rengimo kokybės užtikrinimo tikslus ir uždavinius. Pagrindinis profesinio rengimo kokybės užtikrinimo sistemos uždavinys – pasiekti, kad mokiniai ir studentai, baigę mokymo/studijų programas, būtų visiškai pasirengę dirbti šalies įmonėse. Šį pasirengimą lemia mokytojų įgytos kompetencijos ir žinios apie technologinių procesų organizavimo ir vykdymo įmonėse ypatybes. Todėl tokia sistema turi sudaryti sąlygas mokytojams įgyti reikalingų technologinių kompetencijų, svarbių šalies ūkio sektoriams, susipažinti su technologinių procesų organizavimu įmonėse, suteikti žinių apie technologijų plėtros tendencijas.

2.4.2. Atžvalgos į individualius mokytojų poreikius principas

Kiekvieno mokytojo poreikiai tobulinti savo kompetencijas iš esmės yra individualūs. Jie priklauso nuo mokytojo vykdomos profesinio mokymo/studijų programos reikalavimų, nuo turimos kvalifikacijos, darbo įmonėse patirties, nuo asmeninių karjeros planų. Todėl mokytojų kompetencijų tobulinimas turi būti planuojamas ir vykdomas atsižvelgiant į mokytojų individualius poreikius.

2.4.3. Socialinės partnerystės principas

Mokyklų absolventų adaptacijos įmonėse trukmė ir sąnaudos didžia dalimi priklauso nuo juos mokiusių mokytojų turimų kompetencijų. Todėl įmonės ir jas vienijančios organizacijos turėtų būti įtrauktos į visus sistemos procesus. Jos turėtų dalyvauti:

- ▶ atliekant sektorių poreikių tyrimus;
- ▶ priimant sprendimus dėl mokytojų kompetencijų tobulinimo prioritetų;
- ▶ organizuojant ir vykdant mokytojų mokymą ir pan.

Be to, mokytojams būtina suteikti žinių apie įmonėse vykdomų technologinių procesų organizavimo ypatumus, darbo santykius, darbuotojams keliamus reikalavimus ir t. t. Todėl svarbu, kad mokytojų kompetencijų tobulinimas vyktų įmonėse ar įstaigose, esant realioms darbo sąlygoms.

2.4.4. Adekvataus finansavimo principas

Mokymo metu įmonės ir įstaigos skiria mokytojams darbo vietas ir konsultantus (mentorius). Tai lemia įmonių negautas pajamas (nepagamintą produkciją ar nesuteiktas paslaugas) ir materialųjų išteklių sąnaudas. Siekiant adekvataus įmonių reagavimo į joms keliamus uždavinius, bent dalis negautų pajamų ir mokymo sąnaudų turėtų būti kompensuota. Kita vertus, mokymo programoms rengti, mokymui įmonėse organizuoti ir jo kokybei užtikrinti taip pat reikalingi žmonių ištekliai ir atitinkamas finansavimas.

III. Sistemos dalyviai, jų funkcijos

Bendra sistemos funkcionavimo schema pateikta 3 – iame paveikslėlyje.

Sistemos procesuose dalyvauja šios institucijos:

Kompetencijų tobulinimo planavimo procese: ŠMM, KPMPC, UPC ir mokyklos.

Kompetencijų tobulinimo organizavimo ir vykdymo procese: UPC, mokyklos, darbdavių ir darbuotojų organizacijos, įmonės, sektoriai praktinio mokymo centrai.

Mokytojų informavimo procese: UPC ir ŠITC.

Kompetencijų tobulinimo kokybės užtikrinimo procese: ŠMM, UPC ir KPMPC.

ŠMM funkcijos

ŠMM numatomos šios funkcijos:

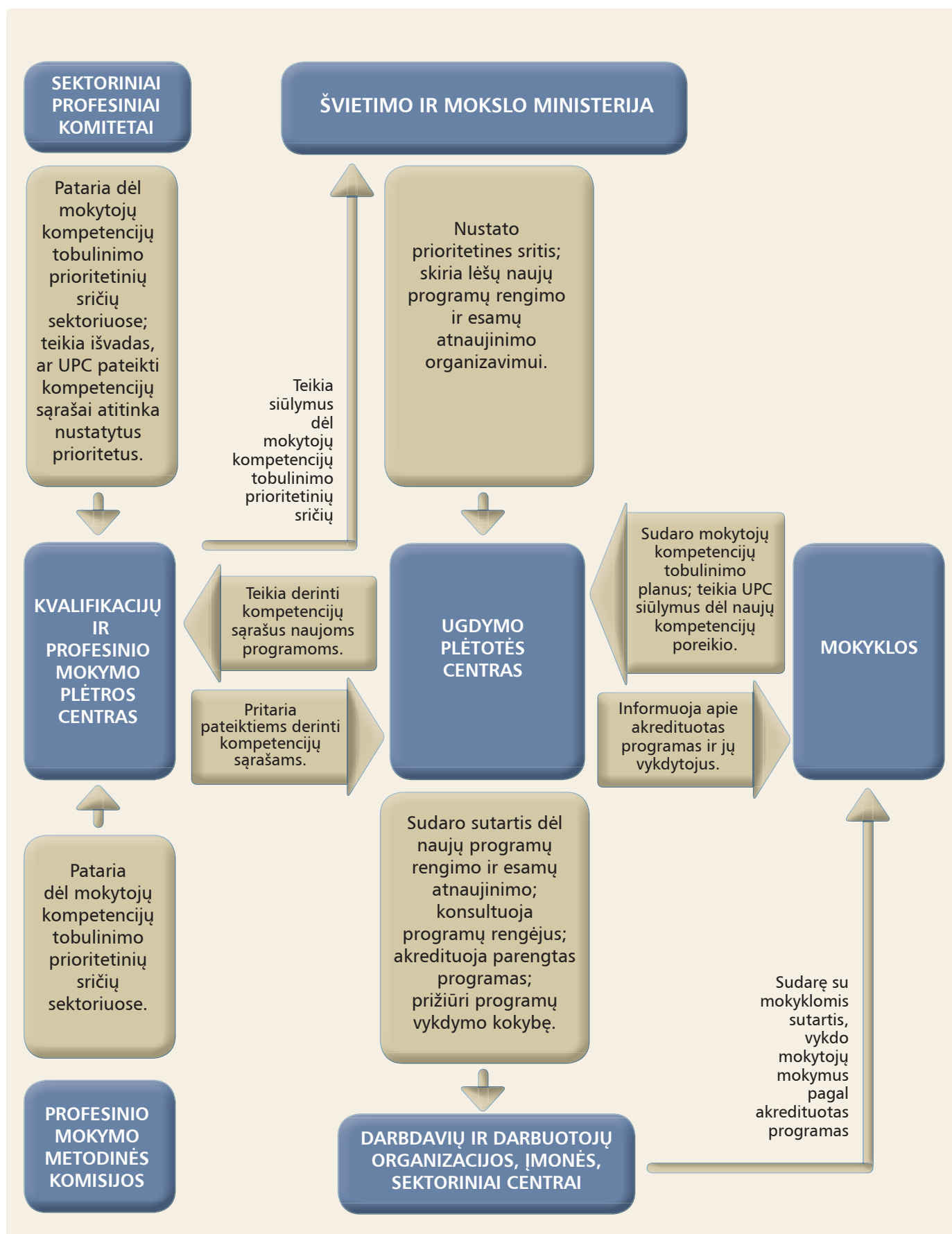
- ▶ mokytojų kompetencijų tobulinimo prioritetinių sričių nustatymas;
- ▶ mokytojų kompetencijų tobulinimą reguliuojančių teisės aktų leidyba;
- ▶ mokytojų kompetencijų tobulinimo finansavimas (nustato mokytojų kompetencijų tobulinimui organizuoti ir vykdyti skiriamų lėšų dydį, jų skyrimo tvarką, jų naudojimo atskaitomybę);
- ▶ UPC veiklos, susijusios su sistemos administravimu, kokybės priežiūra.

KPMPC funkcijos

Pagrindinės KPMPC funkcijos:

- ▶ teikti siūlymus ŠMM dėl mokytojų kompetencijų tobulinimo prioritetinių sričių;
- ▶ teikti išvadas UPC apie tai, ar planuojamos tobulinti mokytojų kompetencijos atitinka ŠMM nustatytus mokytojų kompetencijų tobulinimo prioritetus.

Teikdamas ŠMM siūlymus dėl mokytojų kompetencijų tobulinimo prioritetinių sričių, KPMPC remiasi sektorinių profesinių komitetų ir profesinio mokymo metodinių komisijų rekomendacijomis. KPMPC pasiūlytos ir ŠMM patvirtintos mokytojų kompetencijų tobulinimo prioritetinės sritys tampa privalomais orientyrais vykdant mokytojų kompetencijų tobulinimo planavimą ir organizavimą.

3 – ias pav. Profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos funkcionavimo schema

UPC funkcijos

UPC dalyvauja visuose sistemos procesuose:

- ▶ planavimo procese: sudaro mokymo programų rengimo ir atnaujinimo planus;
- ▶ kompetencijų tobulinimo organizavimo ir vykdymo procese: sudaro programų rengimo sutartis su darbdavių ir darbuotojų organizacijomis, įmonėmis, sektoriniais praktinio mokymo centrais (su mokyklomis, kuriose įsteigti sektoriniai praktinio mokymo centrai), kitais galimais programų rengėjais; konsultuoja programų rengėjus ir vykdytojus; akredituoja parengtas mokymo programas;
- ▶ mokytojų informavimo procese: informuoja mokyklas ir mokytojus apie akredituotas mokymo programas ir jų vykdytojus.

Kokybės užtikrinimo procese UPC vykdo dvi pagrindines funkcijas:

- ▶ vertina parengtų programų kokybę ir įmonių bei sektorių praktinio mokymo centrų pasirengimą jas vykdyti;
- ▶ prižiūri programų vykdymo kokybę įmonėse ir sektoriniuose praktinio mokymo centruose.

Darbdavių ir darbuotojų organizacijų, įmonių ir sektorių praktinio mokymo centrų funkcijos

Pagrindinės darbdavių ir darbuotojų organizacijų, įmonių ir sektorių praktinio mokymo centrų funkcijos:

- ▶ rengti mokymo programas;
- ▶ vykdyti mokytojų mokymą.

Mokyklų funkcijos

Pagrindinės mokyklų funkcijos yra šios:

- ▶ sudaryti mokytojų kompetencijų tobulinimo planus mokyklos lygmeniu;
- ▶ teikti siūlymus UPC dėl mokytojų naujų kompetencijų poreikio;
- ▶ sudaryti sutartis dėl mokytojų mokymo su vykdytojais (su darbdavių ir darbuotojų organizacijomis, įmonėmis ir sektoriniais praktinio mokymo centrais (su mokyklomis, kuriose įsteigti sektoriniai praktinio mokymo centrai)).

IV. Mokytojų kompetencijų tobulinimo planavimas

Planavimo tikslas – planuoti mokytojų kompetencijų tobulinimą atsižvelgiant į šalies ūkio sektorių ir mokytojų individualius poreikius.

Planavimo uždaviniai:

- identifikuoti sektorių poreikius naujoms mokytojų kompetencijoms;
- nustatyti mokytojų individualius poreikius tobulinti kompetencijas;
- parengti kompetencijų tobulinimo planus mokytojo, mokyklos ir šalies lygmeniu.

Mokytojų kompetencijų tobulinimo planavimas vykdomas šiais etapais:

- mokytojų kompetencijų tobulinimo prioritetinių sričių nustatymas;
- kompetencijų tobulinimo plano sudarymas mokytojo lygmeniu;
- mokytojų kompetencijų tobulinimo plano sudarymas mokyklos lygmeniu;
- mokytojų kompetencijų tobulinimo plano sudarymas šalies lygmeniu.

Mokytojų kompetencijų tobulinimo planavimo schema pateikta 4 – amė paveikslėlyje.

4.1. Mokytojų kompetencijų tobulinimo prioritetinių sričių nustatymas

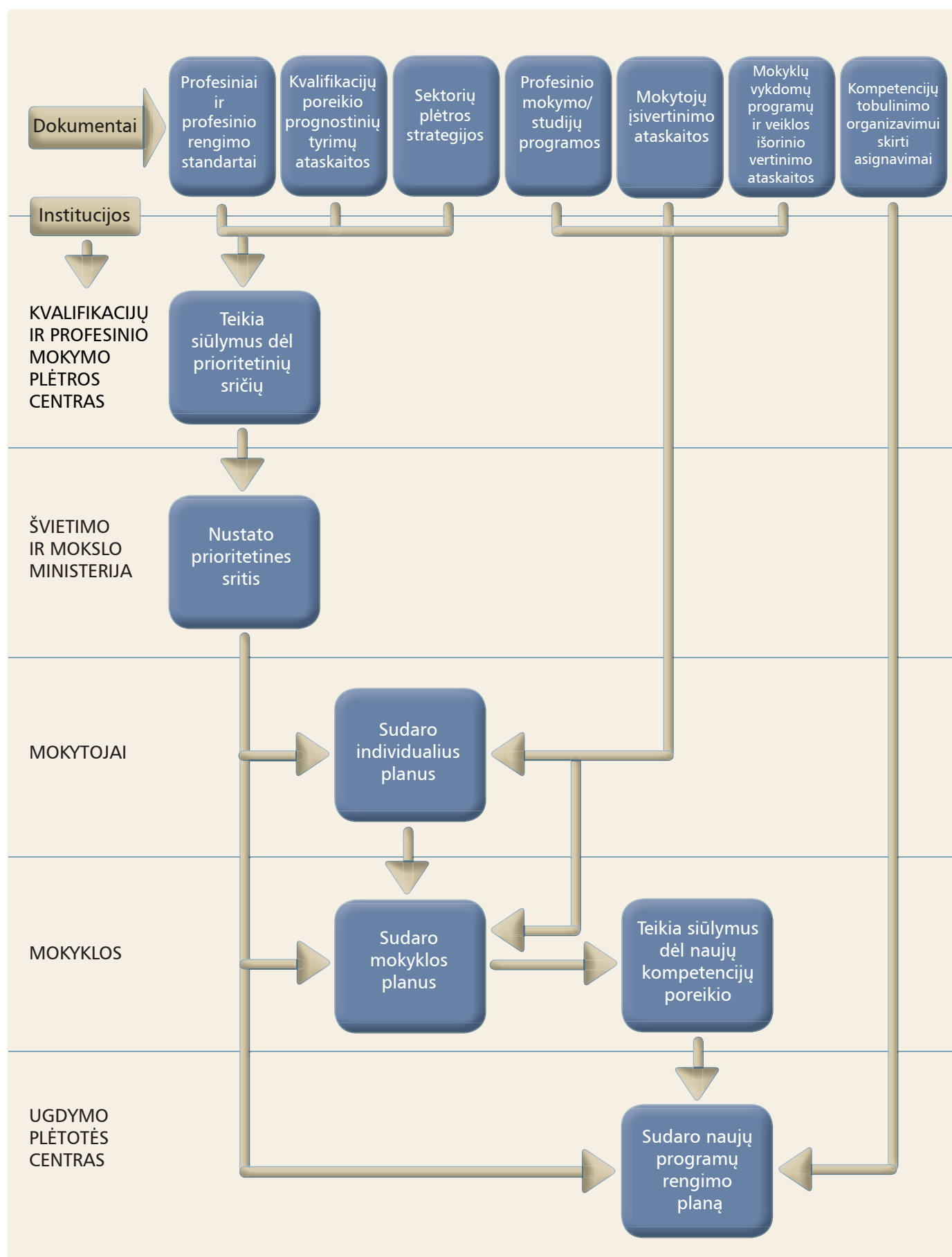
Mokytojų kompetencijų tobulinimo prioritetinės sritys yra suprantamos kaip šalies ūkio *sektorių plėtrai svarbios technologijos*. Mokytojų kompetencijų tobulinimo prioritetinės sritys nustatomos atsižvelgiant į:

- technologijų plėtros tendencijas šalies ūkio sektoriuose;
- kvalifikacijų poreikio prognostinių tyrimų rezultatus;
- naujų ir atnaujintų profesinių ir profesinio rengimo standartų reikalavimus.

Nustatant prioritetines sritis, dalyvauja Ūkio ministerija, Lietuvos darbo birža, sektorinės darbdavių ir darbuotojų organizacijos, sektoriniai profesiniai komitetai, profesinio mokymo metodinės komisijos, KPMPC ir ŠMM.

Institucijos vykdo šias funkcijas:

- Ūkio ministerija, Lietuvos darbo birža, sektorinės darbdavių ir darbuotojų organizacijos teikia informaciją sektoriniams profesiniams komitetams apie technologijų plėtros tendencijas sektoriuose ir kvalifikacijų poreikio prognostinių tyrimų rezultatus;
- sektoriniai profesiniai komitetai ir profesinio mokymo metodinės komisijos analizuoja gautą informaciją apie technologijų plėtros tendencijas ūkio sektoriuose ir kvalifikacijų poreikio prognostinių tyrimų rezultatus, profesinių ir profesinio rengimo standartų turinio (technologinių kompetencijų) pokyčius, rengia technologijų, kurių mokymui mokytojams būtina suteikti naujų kompetencijų, sąrašus pagal sektorius;
- KPMPC apibendrina sektorinių profesinių komitetų ir profesinio mokymo metodinių komisijų pateiktus technologijų sąrašus, teikia siūlymus ŠMM dėl mokytojų kompetencijų tobulinimo prioritetinių sričių.
- ŠMM patvirtina mokytojų kompetencijų tobulinimo prioritetines sritis.

4 – as pav. Profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo planavimo schema

4.2. Kompetencijų tobulinimo planavimas mokytojo lygmeniu

Mokytojas asmeniniame plane nurodo naujų kompetencijų įgijimo poreikį, pageidaujamą mokymosi vietą, trukmę, datą ir kt. Tokį asmeninį planą jis sudaro, remdamasis kompetencijų įsivertinimo rezultatais.

Vertindamas savo kompetencijas, mokytojas vadovaujasi:

- ▶ ŠMM nustatytais kompetencijų tobulinimo prioritetinėmis sritimis;
- ▶ vykdomų profesinio mokymo/studijų programų reikalavimais;
- ▶ profesinių ir profesinio rengimo standartų reikalavimais;
- ▶ profesinio mokymo/studijų programų išorinio vertinimo rekomendacijomis;
- ▶ absolventų kompetencijų įvertinimo rezultatais mokykloje ir darbo rinkoje;
- ▶ savo atestacijos rezultatais ir kt.

Esant mokyklos bendruomenės susitarimui, gali būti organizuojamas išorinis mokytojų kompetencijų vertinimas. Tokiu atveju mokytojai, sudarydami asmeninį planą, atsižvelgia ir į išorinio vertinimo rezultatus. Planą mokytojas pateikia mokyklos vadovams arba jų įgaliotiems asmenims.

4.3. Kompetencijų tobulinimo planavimas mokyklos lygmeniu

Mokykla mokytojų kompetencijų tobulinimo planą sudaro atsižvelgdama į:

- ▶ mokytojų asmeninius planus;
- ▶ ŠMM patvirtintas prioritetines sritis;
- ▶ mokyklos vykdomų profesinio mokymo programų ir veiklos išorinio vertinimo rekomendacijas;
- ▶ mokyklos vykdomas ir rengiamas naujas mokymo/studijų programas;
- ▶ regiono įmonių rekomendacijas;
- ▶ turimas arba numatomas gauti lėšas.

Mokyklos planą sudaro trys pagrindinės dalys.

Pirmoje plano dalyje pateikiami mokytojų kompetencijų, kurių tobulinimo programos jau yra parengtos, sąrašai. Kadangi mokytojų mokymo programos ir jų vykdytojai yra paskelbti UPC svetainėje, tai mokykla gali tiesiogiai kreiptis į atitinkamos programos vykdytoją, su juo sudaryti mokytojų mokymo sutartis.

Antroje plano dalyje pateikiami mokytojų kompetencijų, kurioms tobulinti reikalinga parengti naujas programas, sąrašai. Šios plano dalies pagrindu mokykla rengia paraišką naujoms mokytojų kompetencijoms ir teikia ją UPC. Paraiškoje kartu su naujų kompetencijų poreikiu pateikiamas poreikį deklaravusių mokytojų skaičius, pageidaujama mokymosi trukmė, vieta ir pan. Mokyklos deklaruotas poreikis traktuojamas kaip jos įsipareigojimas pirkti mokytojų mokymo paslaugas, kai tokios mokymo programos bus parengtos.

Trečioje plano dalyje pateikiamos kitos iniciatyvos (poreikiai) tobulinti mokyklos mokytojų kompetencijas: socialinių partnerių, regiono įmonių ir pan. Mokyklos vadovo sprendimu šie poreikiai gali būti įtraukti į UPC teikiamą paraišką.

4.4. Kompetencijų tobulinimo planavimas šalies lygmeniu

Mokytojų kompetencijų tobulinimo planavimo šalies lygmeniu paskirtis – sudaryti naujų programų rengimo ir esamų (akredituotų) atnaujinimo planą. Planas yra sudaromas vadovaujantis:

- ▶ mokyklų pateiktomis paraiškomis;
- ▶ ŠMM nustatytais prioritetinėmis sritimis;
- ▶ planuojamais asignavimais iš valstybės biudžeto.

Planą sudaro dvi dalys:

- ▶ naujų programų rengimo poreikis;
- ▶ esamų programų atnaujinimo poreikis.

Naujų programų rengimo ir esamų atnaujinimo planas sudaromas išanalizavus ir apibendrinus visų mokyklų pateiktas paraiškas. Šiame plane pagal ūkio sektorius pateikiami:

- ▶ naujų programų pavadinimai su pagal jas tobulinamų kompetencijų sąrašais, poreikį deklaravusių mokytojų skaičiumi ir planuojama preliminarie mokymo/si trukme;
- ▶ atnaujintinių programų pavadinimai su pagal jas tobulinamų kompetencijų sąrašais, poreikį deklaravusių mokytojų skaičiumi ir planuojama preliminarie mokymosi trukme.

Tobulinamų pagal kiekvieną programą kompetencijų sąrašus UPC teikia KPMPC. Jis, remdamasis sektorinių profesinių komitetų ir profesinio mokymo metodinių komisijų išvadomis, išsiaiškina, ar mokytojų kompetencijų sąrašai atitinka ŠMM nustatytus mokytojų kompetencijų tobulinimo prioritetus.

V. Mokytojų kompetencijų tobulinimo organizavimas ir vykdymas

Mokytojų kompetencijų tobulinimo organizavimo ir vykdymo tikslas – suteikti mokytojams kompetencijas, numatytas tobulinimo planuose.

Pagrindiniai uždaviniai:

- parengti mokymo programas;
- sukurti mokymo vietas;
- vykdyti mokymą.

Mokytojų kompetencijų tobulinimo organizavimas ir vykdymas apima:

- programų rengimo sutarčių sudarymą;
- programų rengimą;
- pasirengimą vykdyti programas;
- mokytojų mokymo sutarčių sudarymą ir mokymo vykdymą.

Mokytojų kompetencijų tobulinimo organizavimo ir vykdymo schema pateikiama 5 – amame paveikslėlyje.

5.1. Mokymo programų rengimo sutarčių sudarymas

Mokymo programų rengimo sutartis sudaro UPC su:

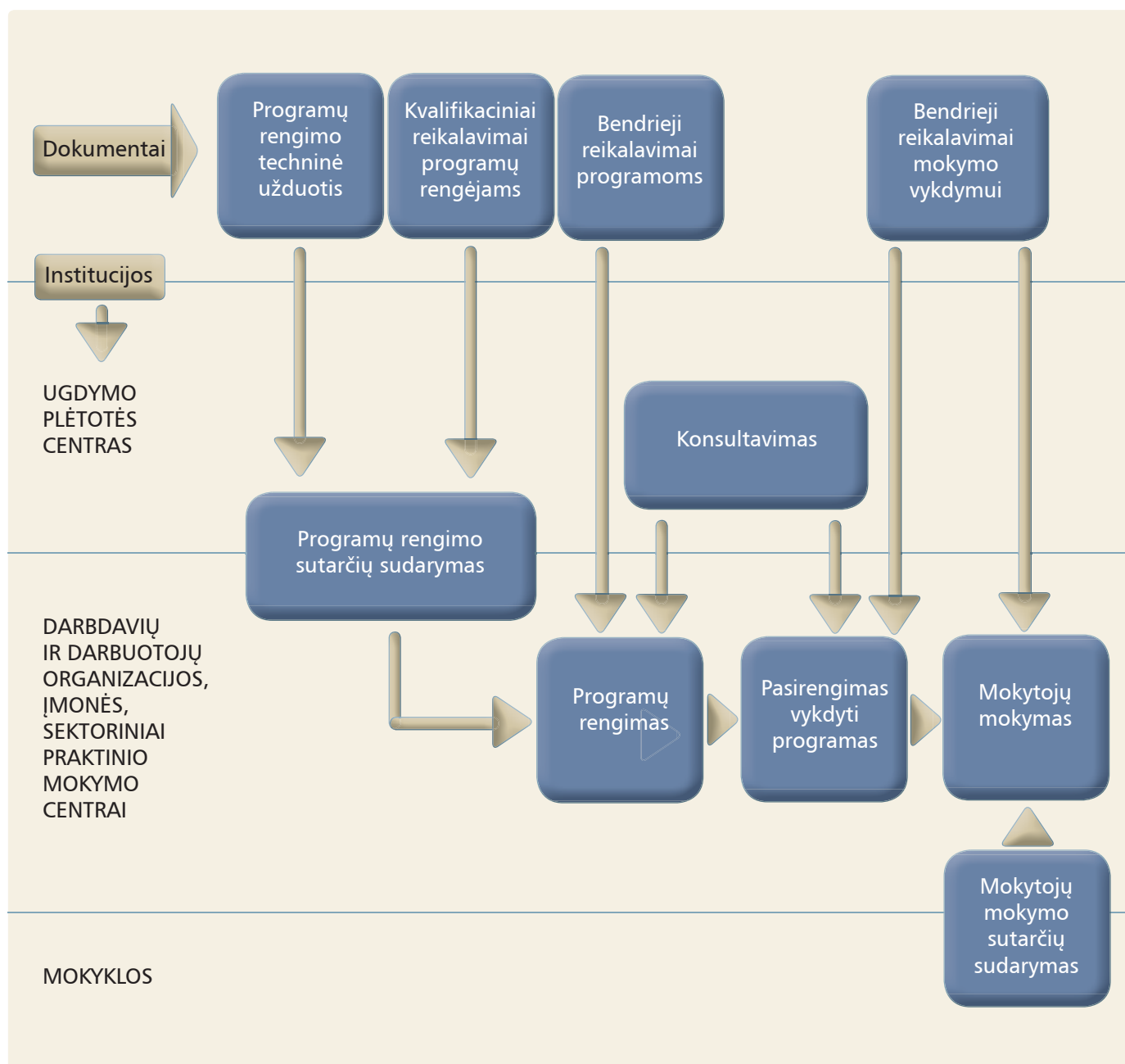
- darbdavių ir darbuotojų organizacijomis;
- įmonėmis;
- sektoriniais praktinio mokymo centrais (su mokyklomis, kuriose įsteigti sektoriniai praktinio mokymo centrai);
- kitais programų rengėjais.

Sutartys sudaromos vadovaujantis technine užduotimi. Naujų ar atnaujinamų mokymo programų rengimo technines užduotis rengia UPC.

Mokymo programų rengimo techninėje užduotyje yra nurodoma:

- mokymo programų, kurias reikia parengti ir atnaujinti, sąrašai pagal ūkio sektorius;
- pagal šias mokymo programas pageidaujančių mokytis mokytojų skaičius, numatoma mokymo trukmė;
- reikalavimai mokymo programų sandarai ir turiniui;
- kvalifikaciniai reikalavimai mokymo programų rengėjams.

Mokymo programų sąrašai sudaromi vadovaujantis naujų ir atnaujinamų mokymo programų rengimo planu.

5 – as pav. Profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo organizavimo ir vykdymo schema

Į mokymo programų rengėjus gali pretenduoti fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys šiuos kvalifikacinius reikalavimus:

Bendrieji kvalifikaciniai reikalavimai juridiniams asmenims:

- ▶ nėra bankrutavę, bankrutuojantys ar atliekantys pertvarką;
- ▶ neturi likviduojamos įmonės statuso;
- ▶ neturi mokestinės nepriemokos valstybės ar savivaldybių biudžetams ir fondams, į kuriuos mokamus mokesčius administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos;
- ▶ nėra skolingi Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui.

Kiti reikalavimai juridiniams asmenims:

įmonėms:

- ▶ privalo turėti įdiegtas techninėje užduotyje nurodytas technologijas;
- ▶ sutinka įsipareigoti vykdyti mokymą pagal rengiamas programas;

darbdavių ir darbuotojų organizacijoms:

- ▶ privalo turėti sutartis su įmonėmis – organizacijų narėmis, turinčiomis įdiegtas techninėje užduotyje nurodytas technologijas;
- ▶ sutinka įsipareigoti būti atsakingomis už mokymo vykdymą įmonėse, su kuriomis sudarytos sutartys pagal rengiamas programas;

sektoriniams praktinio mokymo centrams (mokyklos, kuriose įsteigti sektoriniai praktinio mokymo centrai):

- ▶ privalo turėti techninėje užduotyje nurodytas technologijas;
- ▶ įsipareigoja vykdyti mokymą pagal rengiamas programas.

Bendrieji kvalifikaciniai reikalavimai fiziniams asmenims:

- ▶ jungtinės veiklos sutartis, sudaryta programoms rengti (ne mažiau kaip trijų asmenų);
- ▶ sektoriaus technologijų plėtros tendencijų išmanymas;
- ▶ techninėje užduotyje nurodytų technologijų išmanymas;
- ▶ profesinio mokymo patirtis;
- ▶ mokymo programų rengimo patirtis;
- ▶ sutartys su įmonėmis, įsipareigojančiomis organizuoti mokymą pagal rengiamas programas.

5.2. Mokymo programų rengimas ir įteisinimas

Mokymo programos rengiamos vadovaujantis technine užduotimi ir Bendraisiais reikalavimais mokytojų mokymo programoms.

Mokymo programose turi būti pateikta:

- ▶ tobulinamos kompetencijos;
- ▶ mokymo turinys;
- ▶ mokymo trukmė ir sąlygos;
- ▶ reikalavimai mokymo vietoms;
- ▶ reikalavimai mokymą vykdančioms darbuotojoms;
- ▶ mokymo rezultatų vertinimo tvarka.

Mokymo programos aprašas turi atitikti Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašo reikalavimus.

Mokymo programų rengėjus konsultuoja UPC ekspertai.

Mokymo programos rengėjas parengtą programą teikia UPC, organizuojančiam programos įteisinimą Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašo nustatyta tvarka. Akredituotos programos skelbiamos UPC tinklalapyje.

5.3. Mokymo vykdymas

5.3.1. Pasirengimas mokymo programų vykdymui

Įmonė ar sektorinis praktinio mokymo centras, siekiantis vykdyti mokymą pagal parengtą mokymo programą, turi įrodyti pasirengimo lygį. Pasirengimo kriterijus nustato Bendrieji programų vykdymo reikalavimai. Pasirengimas programai vykdyti apima:

- mokymo vietų sukūrimą;
- už mokymą atsakingų darbuotojų skyrimą;
- mokymo programos vykdymo grafiko parengimą;
- mokymui reikalingų išteklių įsigijimą;
- darbų saugos užtikrinimą sukurtose mokymo vietose.

Pasirengimą mokymo programoms vykdyti vertina UPC paskirti ekspertai.

5.3.2. Mokytojų mokymo sutarčių sudarymas ir vykdymas

Mokytojų mokymas vykdomas tik pagal akredituotas mokymo programas. Mokymui sudaromos trys šalys (mokykla, mokytojo ir mokymo vykdytojo) sutartys. Jose nurodoma:

- mokymo programa, pagal kurią bus vykdomas mokymas;
- mokymo vieta;
- mokymo grafikas;
- kitos mokymo sąlygos.

Baigus mokymo programą, atliekamas mokytojo mokymo rezultatų vertinimas.

VI. Mokytojų informavimas

6.1. Mokymo programų registravimas Kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registre

Visos akredituotos mokymo programos ir jų vykdytojai registruojami Kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registre. Duomenis registruoti teikia Ugdymo plėtotės centras, vadovaudamasis Nuostatais (Žin., 2007, Nr. 137-5615; Žin., 2009, Nr. 35-1354) bei švietimo ir mokslo ministro 2011 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. V-1139 patvirtintu „Registro duomenų teikimo tvarkos aprašu“.

6.2. Internetinė informacinė svetainė

Pagrindinis mokytojų kompetencijų tobulinimo informacinės sistemos tikslas – užtikrinti sistemos vartotojų informavimą ir komunikavimą.

Mokytojų kompetencijų tobulinimo informacinės sistemos uždaviniai:

- informuoti mokytojus apie mokymo programas ir jų vykdytojus;
- registruoti norinčius mokytis;
- atlikti mokytojų duomenų apdorojimą ir saugojimą;
- užtikrinti informacijos perdavimą sistemos vartotojams;
- sukurti mokytojų komunikavimo tinklą;
- užtikrinti sąsają su Kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registru.

Reikalavimai mokytojų kompetencijų tobulinimo informacinei sistemai:

- interneto svetainė turi būti realizuota pagal turinio valdymo sistemą (TVS), atviro kodo technologiją ir SQL duomenų bazę;
- interneto svetainės dizainas turi būti originalus ir patogus;
- turi būti įdiegta lankytojų apskaitos ir analizės sistema.

Mokytojų kompetencijų tobulinimo informacinė sistema apima šias funkcijų grupes:

- mokymo programų modulį;
- mokytojų duomenų modulį;
- mokymo medžiagos modulį.

6.2.1. Mokymo programų modulio funkcijos

Mokymo programų modulio funkcijos:

- registruoti norinčius mokytis;
- sudaryti mokymo programų sąrašus pagal sektorius ir subsektorius;
- formuoti mokymo programų aprašus;
- teikti informaciją apie mokymo programas vykdančias įmones ir įstaigas: kontaktus, mokymo sąlygas, grafikus ir pan.;

- ▶ vykdyti mokymo programų paiešką pagal pasirinktus kriterijus (sektorius, subsektorius, įmones, reikšminius žodžius);
- ▶ konsultuoti internetu;
- ▶ formuoti besimokančiųjų sąrašus pagal sektorius ir subsektorius;
- ▶ registruoti mokymo sutartis internetu.

6.2.2. Mokytojų duomenų modulio funkcijos

Mokytojų duomenų modulio funkcijos:

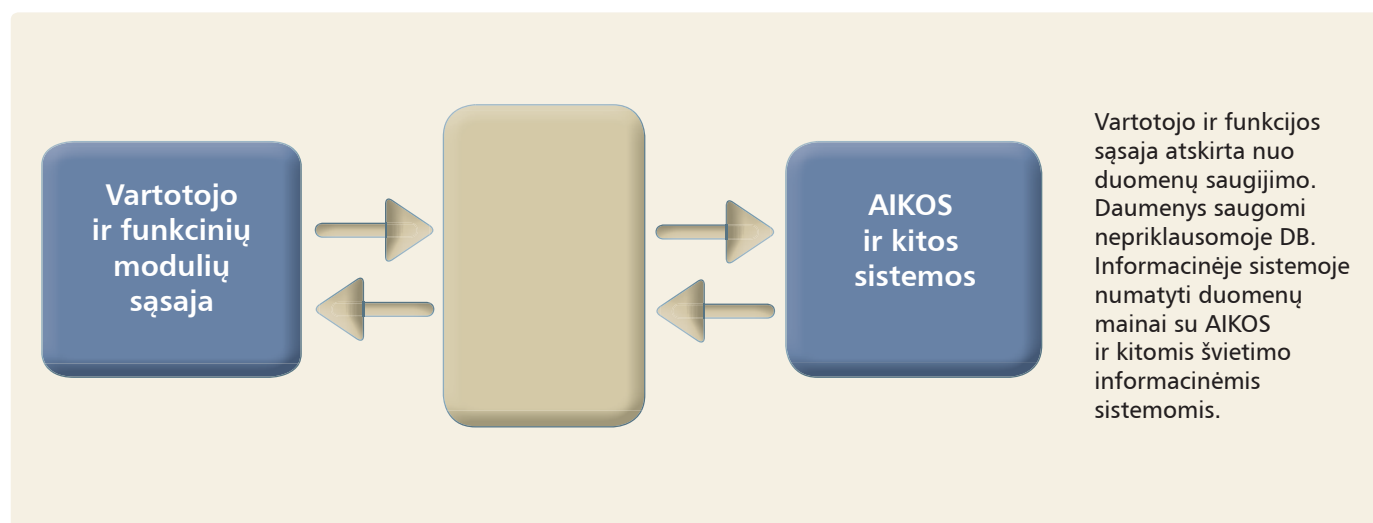
- ▶ atlikti mokytojų apklausą („on-line“ režimu);
- ▶ kaupti ir apdoroti apklausų duomenis;
- ▶ kaupti ir apdoroti mokytojų duomenis.

6.2.3. Mokymo medžiagos modulio funkcijos

Mokymo medžiagos modulio funkcijos:

- ▶ kaupti kiekvienos mokymo programos medžiagą aktualių formatu (tekstas, PPT, garso/vaizdo ir pan.);
- ▶ teikti galimybę peržiūrėti svetainėje norimą mokymo medžiagą;
- ▶ fiksuoti lankymosi svetainėje statistiką.

Mokytojų kompetencijų tobulinimo informacinės sistemos sandara pateikta 6 – ame paveikslėlyje.

6 – as pav. Profesijos mokytojų ir dėstytojų kompetencijų tobulinimo informacinės sistemos sandara

6.2.4. Internetinės mokytojų kompetencijų tobulinimo informacinės sistemos administravimas

Internetinės informacinės svetainės administravimo ir duomenų tvarkymo funkcijas atlieka UPC. Duomenų mainai su AIKOS ir kitomis švietimo informacinėmis sistemomis atliekami pagal atitinkamus informacinių sistemų veiklą reglamentuojančius įstatymus ir teisės aktus.

VII. Mokytojų kompetencijų tobulinimo kokybės užtikrinimas

Mokytojų kompetencijų tobulinimo kokybės užtikrinimo uždaviniai:

- ▶ užtikrinti mokymo programų kokybę;
- ▶ laiduoti mokymo programų vykdymo kokybę;
- ▶ įvertinti mokytojų mokymo rezultatus;
- ▶ nustatyti mokytojų kompetencijų tobulinimo poveikį profesinio rengimo kokybei.

Mokytojų kompetencijų tobulinimo kokybės užtikrinimo procesas apima:

- ▶ mokymo programų kokybės vertinimą;
- ▶ mokymo vykdytojų pasirengimo mokyti mokytojus vertinimą;
- ▶ mokymo kokybės priežiūrą;
- ▶ mokytojų mokymo rezultatų vertinimą;
- ▶ mokytojų kompetencijų stebėseną.

7.1. Mokymo programų kokybės vertinimas

Mokymo programų kokybės vertinimo tikslas – nustatyti, ar parengtų programų turinys sudaro galimybę patobulinti numatytas kompetencijas. Vertinama vadovaujantis Kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašu ir Bendraisiais reikalavimais mokytojų mokymo programoms.

Pagrindiniai mokymo programų kokybės vertinimo kriterijai:

- ▶ programos turinio tinkamumas numatytoms kompetencijoms patobulinti;
- ▶ programos aprašo konkretumas ir aiškumas;
- ▶ programos vykdymo plano lankstumas.

Mokymo programas vertina UPC paskirti ekspertai. Kai vertinimo rezultatai teigiami, mokymo programa akredituojama UPC.

7.2. Mokymo vykdytojų pasirengimo vykdyti mokymą vertinimas

Mokymo vykdytojo pasirengimo vykdyti mokytojų mokymą vertinimo tikslas – nustatyti, ar pakankamai mokymo vykdytojas yra paskyręs reikalingų materialijų ir žmonių išteklių programai vykdyti. Vertinama vadovaujantis Bendraisiais reikalavimais mokymo vykdymui.

Pagrindiniai mokymo vykdytojo pasirengimo vykdyti mokymą vertinimo kriterijai:

- ▶ mokymo vykdytojas turi pakankamai vietų, skirtų mokytojams mokyti;
- ▶ mokymo vietos yra tinkamos mokytojams mokyti;
- ▶ mokymo vykdytojas turi darbuotojų, gebančių mokyti mokytojus;
- ▶ mokymo vykdytojas yra sudaręs lankstų, mokytojams patogų mokymo grafiką.

Vykdytojų pasirengimą vertina UPC paskirti ekspertai. Kai vertinimo rezultatai teigiami, mokymo vykdytojas gauna UPC leidimą organizuoti mokytojų mokymą.

7.3. Mokymo kokybės priežiūra

Mokymo kokybės priežiūros paskirtis – nustatyti, ar mokymo metu laikomasi akredituotos mokymo programos reikalavimų, Bendrųjų reikalavimų mokymo vykdymui. Priežiūrą vykdo UPC paskirti ekspertai, periodiškai vizituodami mokymo vykdytojus.

7.4. Mokytojų mokymo rezultatų vertinimas

Mokytojų mokymo rezultatų vertinimo paskirtis – nustatyti, ar mokymo metu mokytojai patobulino programoje numatytas kompetencijas. Vertinama analizuojant mokytojų pateiktas mokymo/si ataskaitas, juos mokančių darbuotojų atsiliepimus ir ataskaitas. Reikalui esant, gali būti organizuojamas išorinis mokytojų mokymo rezultatų vertinimas. Jis atliekamas mokytojų stebėjimo, jiems atliekant mokomąsias užduotis, būdu. Vertinama Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų nustatyta tvarka. Kai vertinimas teigiamas, mokytojui išduodamas kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimas. Jame yra nurodytos mokytojo patobulintos kompetencijos.

7.5. Mokytojų kompetencijų stebėseną

Mokytojų kompetencijų stebėsenos tikslas – nustatyti, ar mokytojų patobulintos kompetencijos turi teigiamą poveikį profesinio mokymo/studijų kokybei.

Pagrindinis stebėsenos metodas – periodiškai atliekama mokyklų ir mokymuose dalyvavusių mokytojų apklausa dėl:

- ▶ profesinio mokymo/studijų programų, atnaujintų po mokytojų mokymo;
- ▶ atnaujintos mokinių/studentų mokomosios metodinės medžiagos;
- ▶ atnaujintų mokinių/studentų mokymo ir pasiekimų vertinimo metodikų;
- ▶ mokinių/studentų pasiekimų;
- ▶ įmonių atsiliepimų apie mokyklų/kolegijų absolventų kompetencijas.

Apklausų rezultatai leidžia vertinti, ar sistema vykdo jai iškeltus uždavinius, ar pasiekia savo tikslus, ar yra pagrindas ją tobulinti.

Stebėseną vykdo UPC kartu su KPMPC.

VIII. Sistemos valdymas ir administravimas

8.1. Sistemos administracinė struktūra

Sistemos administravimo funkcijas vykdo UPC Profesijos mokytojų kompetencijų tobulinimo skyrius (toliau – skyrius). Pagrindiniai skyriaus uždaviniai:

- koordinuoti sistemos funkcionavimą;
- užtikrinti mokytojų kompetencijų tobulinimo kokybę.

Vykdydamas uždavinius, skyrius atlieka šias funkcijas:

- planuoja mokytojų kompetencijų tobulinimą šalies lygmeniu;
- organizuoja naujų ir atnaujinamų mokymo programų rengimą;
- konsultuoja programų rengėjus ir mokymo vykdytojus;
- vykdo sistemos dalyvių ir kitų suinteresuotų sistemos veiklos rezultatais institucijų ir asmenų informavimą;
- organizuoja mokymo programų kokybės vertinimą;
- organizuoja programų vykdytojų pasirengimo mokyti vertinimą;
- vykdo mokymo kokybės priežiūrą.

8.2. Žmonių ištekliai

Skyriaus funkcijoms vykdyti reikalingi:

- darbui skyriuje – 3-4 specialistai;
- mokymo programoms ir mokymo kokybei vertinti – 24 laisvai samdomi ekspertai (12 sektorių po 2 ekspertus).

Pagrindiniai kvalifikaciniai reikalavimai specialistams:

- turėti ne žemesnį kaip magistro (arba jam prilyginamą) laipsnį;
- turėti ne mažesnę kaip 3 m. švietimo srities vadybinio, pedagoginio arba mokslinio darbo patirtį.

Privalumas – pedagogų kvalifikacijos tobulinimo srities patirtis.

Pagrindiniai kvalifikaciniai reikalavimai ekspertams:

- turėti ne žemesnį kaip magistro (arba jam prilyginamą) laipsnį;
- turėti ne mažesnę kaip 3 m. darbo įmonėse patirtį;
- turėti profesinio mokymo programų rengimo arba jų kokybės vertinimo patirtį.

Sektorių ekspertai vykdo programų kokybės ir mokymo vykdytojų pasirengimo mokyti vertinimą, atlieka mokymo kokybės priežiūrą pagal su jais sudarytas autorines/paslaugų sutartis.

8.3. Teisinis reglamentas

Sistemos funkcionavimui užtikrinti būtina papildyti naujomis nuostatomis arba atnaujinti iš esmės šiuos teisės aktus:

- *Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai*: atnaujinti juos iš esmės, įtraukti visas sistemos funkcionavimui reikalingas nuostatas.
- *Mokytojo profesijos kompetencijų aprašas*: papildyti nuostata, kad profesijos mokytojai, greta kitų šiame apraše numatytų kompetencijų, papildomai privalo turėti atitinkamų technologinių kompetencijų.
- *Formaliojo profesinio mokymo programų rengimo ir įteisinimo tvarkos aprašas*: papildyti nuostata, kad kiekviename programos modulyje turi būti nurodytos privalomos mokytojo technologinės kompetencijos.
- *Kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašas*: papildyti nauju priedu; jame būtų pateikti reikalavimai mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimo programoms.

8.4. Finansavimas

Lėšų poreikis

Sistemos funkcionavimui užtikrinti numatomas lėšų poreikis:

- UPC skyriaus funkcijoms vykdyti (3-4 specialistų darbo užmokestis);
- programų rengimui organizuoti (pagal ŠMM nustatytus prioritetus ir mokymo apimtį);
- mokytojų mokymui;
- mokymo kokybei užtikrinti (programų kokybės vertinimas, mokymo kokybės priežiūra) – laisvai samdomų ekspertų (12 sektorių po 2 ekspertus) darbo užmokesčiui.

Finansavimo šaltiniai

Sistemos funkcionavimui užtikrinti numatomi šie finansavimo šaltiniai:

- asignavimai iš valstybės biudžeto;
- mokyklų nebiudžetinės lėšos;
- socialinių partnerių (įmonių, įstaigų) lėšos;
- asmeninės mokytojų lėšos.

Asignavimai iš valstybės biudžeto naudojami:

- UPC skyriaus funkcijoms vykdyti;
- naujoms mokymo programoms rengti (tikslinis finansavimas iš valstybės biudžeto pagal nustatytas prioritetines kompetencijų tobulinimo sritis);
- mokytojų mokymui pagal akredituotas programas (mokinio krepšelio dalis).

Mokyklų nebiudžetinės lėšos naudojamos mokytojams mokytis pagal akredituotas programas, esant mokymo poreikiui, viršijančiam mokyklos finansavimo galimybes iš mokinio krepšelio lėšų.

Socialinių partnerių (įmonių, įstaigų) lėšos naudojamos mokytojams mokytis, kai reikia pačios įmonės inicijuotą profesinio mokymo/studijų programą vykdyti.

Mokytojų asmeninės lėšos naudojamos:

- kai priimamam į darbą mokytojui nustatoma sąlyga tobulinti kompetenciją;
- kai mokytojas realizuoja asmeninės motyvacijos suformuotus individualius poreikius.

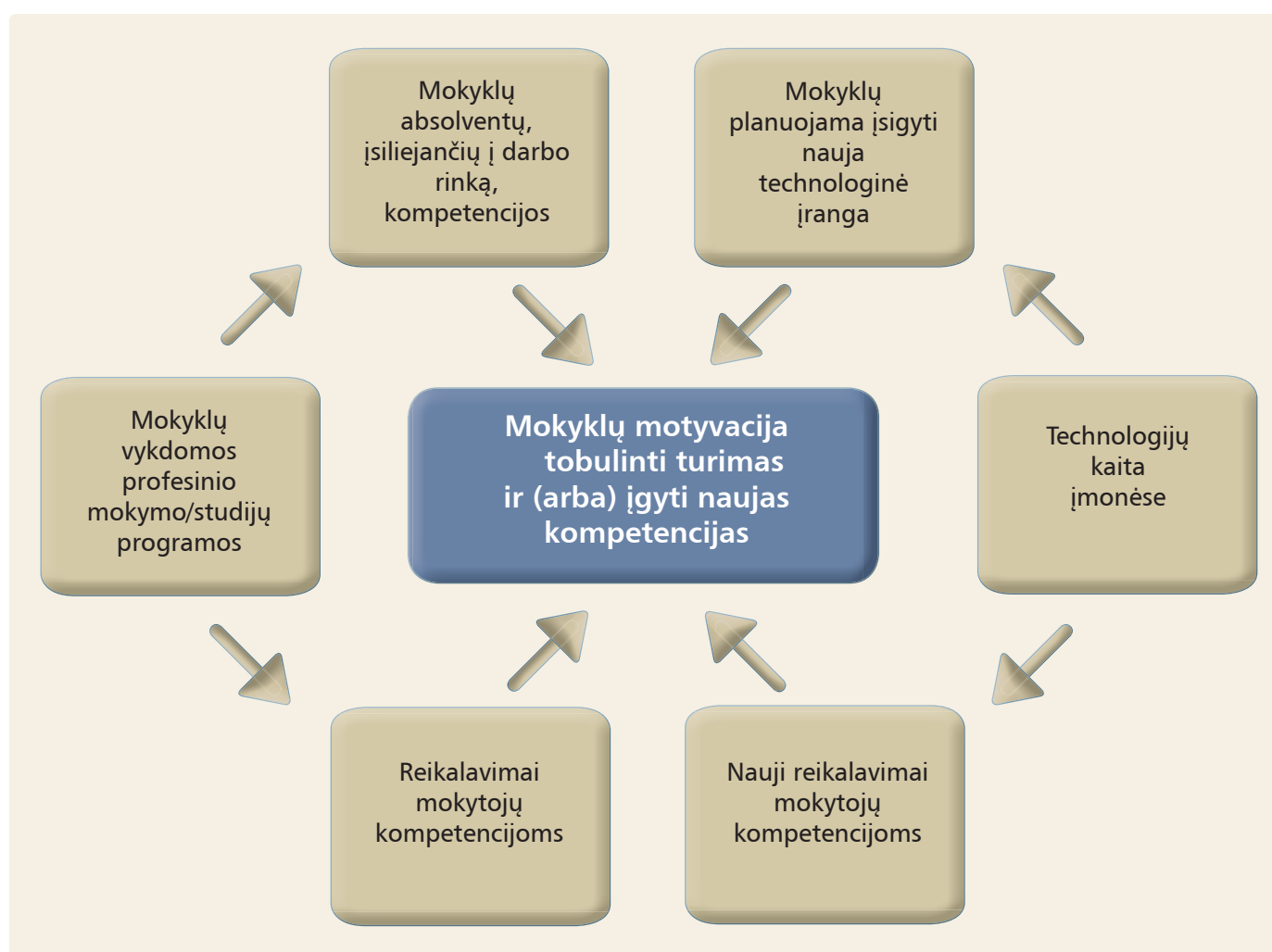
8.5. Mokytojų motyvavimas

Profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistema sukurta kaip motyvuojanti:

- *mokytojus* – siekti aukštesnės kvalifikacinės kategorijos, užsitikrinti konkurencingumą ir karjeros galimybes;

- *mokyklas* – skatinti mokytojus tobulinti savo kompetenciją, užtikrinančią geresnę mokymo (ypač – praktinio) kokybę, laiduojančią mokyklos prestižo didėjimą, taip pat ir didesnes mokyklos konkurencines galimybes;
- *šali* – motyvuojanti tobulinti perspektyvių inovacinių technologijų sričių kompetenciją, taip užtikrinant profesinio rengimo veiksmingumą, operatyvumą, gebėjimą tenkinti darbo rinkoje paklausios kvalifikacijos poreikį, mažinti struktūrinį nedarbą.

Mokytojų motyvacijai tobulinti kompetenciją turi įtakos (žiūr. 7 – amė pav.) nuolat kintantys moky-mo/studijų programų vykdymo reikalavimai, atsirandantys dėl technologijų kaitos.

7 – as pav. Veiksniai, turintys įtakos mokytojų motyvacijai tobulinti technologines kompetencijas

Siekiant stiprinti mokytojų motyvaciją tobulinti savo kompetencijas, tikslinga taikyti šias papildomas motyvavimo priemones:

- nustatyti atitinkamuose teisės aktuose, kad profesinio mokymo programos dalyką ar modulį mokančio mokytojo kompetencija turi būti ne mažesnė negu numatyta dalyko/modulio programoje;
- nurodyti atitinkamuose teisės aktuose, kad aukštesnės kvalifikacinės kategorijos siekiantis mokytojas turi pateikti atestacijos komisijai kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimus, liudijančius, kad jo technologinės kompetencijos buvo tobulinamos pagal akredituotas mokymo programas ne mažiau kaip 25 dienas per pastaruosius 5 – erius metus;
- nustatyti, kad mokytojas, norintis mokyti mokinius sektorinio praktinio mokymo centro bazėje, turi pateikti pažymėjimą, kad yra baigęs atitinkamą šio centro vykdomą mokymo programą.

Informacijos šaltiniai

LR Švietimo įstatymas. – Valstybės žinios, 2011- 03-31, Nr. 38-1804.

LR Profesinio mokymo įstatymas. – Valstybės žinios, 2007-04-19, Nr. 43-1627.

LR Mokslo ir studijų įstatymas. – Valstybės žinios, 2009-05-12, Nr. 54-2140.

LR Profesinio mokymo įstatymo 2, 6, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 31, 33 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas. 2010-05-25, Nr. XI-839.

LR švietimo ir mokslo ministro 2007 m. balandžio 3 d. įsakymas Nr. ISAK-591 „Dėl Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų patvirtinimo“.

LR švietimo ir mokslo ministro 2009 m. balandžio 23 d. įsakymas Nr. ISAK-818 dėl švietimo ir mokslo ministro 2007 m. balandžio 3 d. įsakymo Nr. ISAK-591 „Dėl Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo.

LR švietimo ir mokslo ministro 2008 m. vasario 12 d. įsakymas Nr. ISAK-398 d. „Dėl prioritetinių valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo kryptių 2008-2010 metams patvirtinimo“. – Valstybės žinios, 2008-02-21, Nr. 21-778.

LR švietimo ir mokslo ministro 2007 m. sausio 15 d. įsakymas Nr. ISAK-54 „Dėl mokytojo profesijos kompetencijos aprašo patvirtinimo“.

LR švietimo ir mokslo ministro 2007 m. lapkričio 23 d. įsakymas Nr. ISAK-2275 „Dėl mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

LR švietimo ir mokslo ministro 2010 m. spalio 29 d. įsakymas Nr. V-1909 „Dėl Kvalifikacijų tvarkymo institucijos centrinio ir sektorinių profesinių komitetų uždavinių, funkcijų, komitetų sudarymo ir finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

LR švietimo ir mokslo ministro 2008 m. lapkričio 24 d. įsakymas Nr. ISAK- 3216 „Dėl mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatų patvirtinimo“. – Valstybės žinios, 2008-12-11, Nr. 142-5669.

A bridge to the future: European policy for vocational education and training 2002-10
National Policy Report – Estonia, CEDEFOP, REFERNET, 2010; prieiga://www.cedefop.europa.eu/.
An Investigation of the Professional Development Practices of Vocational Education and Training Educators,
Kim Marianne Williams, Australia, 2008.

Cedefop (2004). Professionalisation of VET teachers for the future, TTnet.

CEDEFOP teminės apžvalgos: VET in Europe by country; <http://www.cedefop.europa.eu/EN/Information-services/vet-in-europe-country-reports.aspx> .

EknowVET (2006). Training VET teachers and trainers, Theme 6 National reports:

en.pdf [cited: 25 10 2005.] Austria, Belgium, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, European Commission education and training: Copenhagen Process 2002-2010, Bruges Communiqué, 2010, Bordo Communiqué, 2008, Helsinki, 2006, Maastricht, 2004; http://ec.europa.eu/education/vocational-education/doc1143_en.htm .

Experience study for Vocational Teacher Qualification improvement. Propeto, Leonardo da Vinci, VDU, 2008; prieiga: http://propeto.vdu.lt/files/propeto_su_leidinys.pdf .

Learning for Jobs OECD Policy Review of Vocational Education and Training Initial Report, Simon Field, Kathrin Hoeckel, Viktoria Kis, Malgorzata Kuczera, 2009; prieiga internetu: www.oecd.org/edu/learningforjobs .

Modernising Vocational Education and Training Further Report of Vocational Training Research in Europe: Syntesis Report, CEDEFOP, 2009; prieiga internetu: <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/14723.aspx> .

Modernising Vocational Education and Training Further Report of Vocational Training Research in Europe: Background Report, Volume 2, CEDEFOP, 2009; V prieiga internetu: www.cedefop.europa.eu .

Naujasis postūmis Europos bendradarbiavimui profesinio mokymo srityje, siekiant paremti strategiją „Europa 2020“. Europos komisija, 2010; prieiga: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2011-0082&language=LT> .

Teachers and trainers for the future – Technical and vocational education and training in a changing world. Report for discussion at the Global Dialogue Forum on Vocational Education and Training (29–30 september 2010), Geneva, 2010; <http://www.ilo.org/public/english/dialogue/sector/techmeet/gdfvet10/discussionreport.pdf>

Training Village: VET teachers training. Thematic overview; prieiga: www.training.village.org .

VET teachers and trainers: Key actors to make lifelong learning a reality in Europe Institut Technik+Bildung, University of Bremen, Prepared by Simone Kirpal, Pekka Kämäräinen, Wolfgang Wittig, Graham Attwell and Jenny Hughes, Final Report, 2009; http://ec.europa.eu/education/more-information/doc/2010/teatra_en.pdf .

VET in Europe: Country Report.Finland, 2010; prieiga: http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/eu/pub/cedefop/vetreport/2010_CR_FI.pdf .

VET in Europe: Country Report.Hungary, 2010; prieiga: http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/eu/pub/cedefop/vetreport/2010_CR_HU.pdf .

Vocational Teacher in Quebec, Overview, 2008, Vocational Teacher training in Quebec, 2007; prieiga: www.cadre.qc.ca .